

Leto XVIII. Stev. 310
DIREKTOR »BORBE«
VELJKO VLAHOVIČ
GLAVNI IN ODGOVORNI
UREDNIK
IVAN SIBL
UREJA UREDNIŠKI ODBOR

List izhaja vsak dan razen
petka - Cena 10 dinarjev

Ljudska
PRAVICA

BORBA
GLASILO ZVEZE
KOMUNISTOV JUGOSLAVIJE

»LJUDSKA PRAVICA«
USTANOVljena 5. OKTOBRA
1934 * MED NARODNOOSVO-
BODILNO BOROBO JE IZHA-
JALA KOT 14-DNEVNIK IN
TEDNIK, OD OSVOBODITVE
DO 1. JUL 1951 KOT DNEV-
NIK, NATO PA KOT TEDNIK
* OD 1. JUNIJA 1953 IZHAJA
KOT »BORBA« ZA SLOVENIJO

VELIKA BRITANIJA in evropska obrambna skupnost

Navdušenje in rezerviranost — Angleži še zmeraj ljubosumno branijo svoje
stališče nasproti evropski obrambni skupnosti

(Od posebnega dopisnika »Borbe«)

London, 14. decembra.

Današnji sestanek političnega sveta atlantskega pakta in v tej zvezi Edenovo bivanje v Parizu presojajo tu kot začetek živahnije diplomatske dejavnosti na Zahodu spriču bližnjega sestanka v Berlinu. Hkrati navzočnost zahodnonemškega kanclerja Adenauerja ter njegovi razgovori z Bidaultom, Edenom in Dullesom kažejo, da bodo podrobneje obravnavali tudi nemško vprašanje v nekaterih njegovih oblikah, in sicer ne samo kar se tiče stališča nasproti SZ, marveč tudi glede stikov med zahodnimi državami. Po bermudski konferenci se angleška javnost bolj zanima za vprašanje Nemčije, kakor se je prej.

Človek dobi vtis, da se zdaj prav zato, ker je prišel boj s SZ glede Nemčije v akutno fazo, hkrati bje manjši diplomatski boj za Francijo. Tu je bilo čutili, da je propaganda vzhodnoevropskih držav takoj po bermudski konferenci posvetila Franciji posebno pozornost. Francija je dobila od te strani zadnje dni vrsto poklonov in namigavanj na staro, preizkušeno prijateljstvo, zveze itd. Da Moskva računa s posebnim položajem in razpoloženjem Francije ne le nasproti Nemčiji, marveč tudi nasproti Daljnemu vzhodu, je slehernemu jasno. S tega gledišča »Economist« obravnava to najnovejšo, kakor jo nekateri imenujejo, »sentimentalno ofenzivo« Vzhoda proti Franciji.

V članku z naslovom »Evropa pred izbiro«, v katerem ugotavlja, da »zahodna Evropa zdaj usodno odločitvijo«, posveča ta revija del prostora posebej Franciji. Ideja francosko-ruske zveze, pravi »Economist«, je imela v Franciji prijatelje daleč zunaj vrst Komunistične partije. Ta ideja izraža politiko, staro nad pol stoletja. Strah pred Nemčijo, ki je rodil prvotno zvezo, je še zmeraj živ. In dokler traja, bo Francija težila za vzhodnimi zvezami. To se nanaša tudi na nekatere dežele, ki so bile prej članice Male antante, enako kakor na SZ.

Varšavski tisk in radio, pač z blagoslovom Moskve, prepričujeta javnost, da so Rusija, Poljska in Češkoslovaška, »naravne zaveznice Francije«. Daladier in degolistični poslanci, ki se mu de na »nekoliko skrivnostnem« obisku na Poljskem, lahko odkrijejo nekaj tega pred vrnitvijo v Pariz. Toda, zaključuje »Economist«, to ni vse, kar naj Moskva ponudi. Imamo še Posarje, imamo Indokino, Rusija lahko nedvomno ponudi svoje »dobre usluge« za konec vojne v Indokini in tako zaveži »strašno izčrpavanje francoskih rezerv, človeške sile, oborožene sile, morale in ugleda«.

Takšno, dokaj drastične sodbe o francoskem položaju najbrž v Parizu ne bi mogli imeti za točne. Mi se z njo ne moremo ne strinjati, ne soglašati. Ne glede na to, ali je točna ali ne, oziroma koliko prvo in drugo drži, se človek ob njej nehoti spomni na naš pregovor: »Ni dima brez ognja«. Kolikor se Evropa približuje kakršnikoli ureditvi nemškega vprašanja, je Francija s svojimi enostranskimi ukrepi nasproti Nemčiji postala dokaj velika »domača skrb« Zahoda.

S to skrbjo se ukvarjajo tudi tu. Eno drži: politika Foreign Officea v nemškem vprašanju nima samo pečata stikov s SZ in perspektive razvoja teh stikov. Ta politika je razen drugega tako zelo povezana s stiki s Francijo in nasprotno, da je v bistvu prvo in drugo klobuč vprašanje, čeprav ima specifične oblike in čeprav gre za specifične koristi. Klobuč se zdaj zamotava in odmotava okrog vprašanja upostavitve zahodnoevropskega obrambnega sistema in stališča Velike Britanije nasproti njemu.

Britanski lev je bil v zgodovini zmeraj hraber. Ker pa je hkrati znan tudi kot gentleman, ki uživa v tem, če stiši mnenje, s katerim se ne strinja, smo prepričani, da ne bo užaljen, če pravimo, da strah pred Nemčijo ni samo francoski pojav. Nekaj strahu je tudi tu.

Nemčija je spet prevladujoča gospodarska sila na kontinentu, je ugotovil »Times« oni dan. V

boju glede razmerja sil s SZ so zahodne države sklenile, pri čemer je odločil ta bolj, oni manj, da bodo Nemčijo postavile na noge, da jo bodo oborožile in vključile v evropsko obrambno skupnost. Kdo se je torej bal česa bolj in česa manj? Njihove težnje so bile različne. Francozi

Pred zmanjšanjem števila šol z dvojezičnim poukom na Koroškem?

Koroški Slovenci upajo, da bodo avstrijski pristojni krogi upoštevali temeljne pravice slovenskega prebivalstva

Avstrijski časnik »Kleine Zeitung« poroča, da so izdelali nov osnutek zakona o dvojezičnih šolah na Koroškem, na temelju ka-

Sprejem na veleposlaništvu FLRJ v Bonnu

Bonn, 14. dec. (Tanjug). Na veleposlaništvu FLRJ v Bonnu je bil danes sprejem v počastitev delegacije sindikata državnih uslužbencev Jugoslavije, ki se mudijo v Zahodni Nemčiji. Sprejema so se udeležili razen predstavnikov veleposlaništva in gostov tudi predstavniki zahodnonemških sindikatov javnih, transportnih in prometnih nameščencev.

Petčlanska delegacija sindikata državnih uslužbencev Jugoslavije se mudijo v Zahodni Nemčiji kot gost zahodnonemških sindikatov in sodi njen obisk v program izmenjave delegacij med sindikati obeh držav. Smoter tega obiska je medsebojno seznanjanje in izmenjava izkušenj.

Jugoslovanska sindikalna delegacija je doslej obiskala ustrezne sindikalne organizacije v Stuttgartu, Karlsruheu, Wiesbadnu in sindikalno šolo v Mosbachu pri Wiesbadnu.

Prva seja Ljudske skupščine Srbije

Včeraj so na prvi seji izvolili verifikacijski odbor in izročili poslanska potrdila. Na prihodnji seji bodo poslanci prisegli ter izvolili predsedstvo in komisije

V Beogradu se je včeraj začelo zasedanje nove Ljudske skupščine Srbije. Republiški svet in Zbor proizvajalcev sta imela posebni seji, na katerih sta bila izvoljena verifikacijska odbora in izročena poslanska potrdila. Na prihodnji seji bodo poslanci prisegli, izvolili bodo predsednika in podpredsednike, zapisničarje, posebne komisije za poslovnike in posebne komisije za sklepe o pristojnosti poslancev.

V nadaljevanju dela bodo ljudski poslanci izvolili predsednika skupščine, dva podpredsednika in tajnika, novega predsednika in člane izvršnega sveta ter posebno komisijo za predloge poslancev Ljudske skupščine Srbije.

Včeraj okrog osmih zjutraj so začeli prihajati na zadnjih volitvah izvoljeni ljudski poslanci Ljudske skupščine Srbije v poslopje Zvezne ljudske skupščine, pred katero so na jamborih vihrale zastave. Malone po treh mesecih, kolikor je minilo od zadnje seje, so skupščinski prostori znova oživel. Mnogi poslanci so prišli v skupščini. Zato se še ne znajdejo in nekam boječe hodijo po dolgih hodnikih tega velikega poslopja. Pač pa so že dobro znani nasmejani obrazi starih poslancev. Ljudski poslanci so stali v skupinah, se priščno pozdravljali ter pomenko-

bi radi, da bi Nemčijo postavili na noge čim manj, Angleži ubirajo srednjo pot in bi radi imeli Nemčijo pod zahodno kontrolo, Američani pa so bili pripravljene in morda so še zdaj, da bi šli še naprej, da bi najbrž, če bi bilo potrebno, vključili Nemčijo v NATO ali da bi sklenili dvostranski pakt Washington-Bonn, česar pa v Londonu nikakor ne bi mogli pozdraviti kot ugodni razvoj stvari. V takšnem položaju je bilo po vseh znakih sodeč glavno delo angleške diplomacije v tem, da bi pridobila na svojo stran Francoze in zaustavila Američane. To prizadevanje res ni preprosto, ne hvaležno, pač pa tipično angleško.

V duhu takšne politike je Velika Britanija zavrnila koncepto nevtralne Nemčije. Takšna Nemčija bi bila po tukajšnjem (Nadaljevanje na 3. strani)

terega bodo zmanjšali število slovenskih osnovnih šol, v katerih je po veljavnih predpisih obvezen dvojezičen pouk, se pravi, v nemščini in slovenščini. Število dvojezičnih šol bodo baje zmanjšali za osem, torej od sedanjih sto na 92.

Pri prejšnjih poskusih, da bi zmanjšali število šol z obveznim dvojezičnim poukom, so v krogih koroških Slovencev poudarjali, da ne morejo sprejeti nobenega zmanjšanja pouka v slovenščini. Že zdaj, pripominjajo ti krogi, v okrog dvajsetih osnovnih šolah, za katere je predpisan dvojezični pouk, uče izključno v nemščini. V mnogih drugih šolah pa so pouk v slovenščini zelo zane-marili.

Slovenski krogi na Koroškem zahtevajo, naj v celoti uveljavijo uredbo o dvojezičnem pouku iz leta 1946.

Krogi koroških Slovencev izražajo upanje, da bodo avstrijski pristojni krogi upoštevali temeljne pravice koroških Slovencev in da ne bodo podprli poskusov tistih, ki hočejo nadaljevati z odpravljanjem že tako skromnega dvojezičnega šolstva na Koroškem. (Jugopress)

Vietnam je pripravljen sprejeti francoske predloge o prekinitvi sovražnosti

Moskva, 14. dec. (TASS). — Vietnamska časopisna agencija je sporočila, da sta ljudstvo in vlada Vietnamu pripravljena sprejeti francoske predloge o prekinitvi sovražnosti, ki so bili dani v zvezi z nedavno izjavo Ho Si Minha švedskemu časniku »Expressen«, če bo francoska vlada resnično spoštovala vietnamsko neodvisnost in bo pripravljena začeti pogajanja, ki naj bi privedla do zaključka vojne.

V članku vietnamske časopisne agencije, posvečenem pomenu Ho Si Minhove izjave, je rečeno, da so Francozi zahtevali nadaljnja pojasnila o stališču Ho Si Minhove vlade in ji poslali svoje zahteve.

Vidjaja Pandit ni hotela komentirati prekinitve pogajanj v Pan Mun Jomu

London, 14. dec. (UP). Predsednik letošnjega zasedanja Generalne skupščine OZN ga. Vidjaja Lakšmi Pandit je izjavila včeraj v Londonu, da še ni izgubila upanja glede možnosti, da bi prišlo do politične konference o Koreji. »Položaj bo jasen čez nekaj dni«, je pripomnila ga. Pandit. »Vendar še vedno upamo, da bo konferenca sklicana.«

Ga. Pandit je včeraj na poti v Indijo prispela v London. Pred odhodom iz New Yorka ni hotela komentirati poročil o prekinitvi pogajanj v Pan Mun Jomu. Vendar je na vprašanje, ali bo prekinitve pogajanj vplivala na sklicanje drugega dela VIII. zasedanja Generalne skupščine, odgovorila, da so tudi drugi razlogi, spričo katerih bo treba Generalno skupščino ponovno sklicati.

DVANAJSTO ZASEDANJE SVETA MINISTROV SEVERNOATLANTSKEGA PAKTA

Francija je za atlantski pakt za evropsko obrambno skupnost pa ni navdušena

(Od stalnega dopisnika »Borbe«)

Pariz, 14. decembra.

V palači Chaillot se je danes dopoldne začelo dvanajsto zasedanje sveta ministrov severnoatlantskega pakta. V delu tega zasedanja sodeluje 42 ministrov iz 14 v tej organizaciji včlanjenih držav. Med njimi so John Foster Dulles, Anthony Eden in Giuseppe Pella s svojim »kroničnim« smehljajem, kakor sarkastično pripominja nocojšnji »Monde«. Francoski zunanji minister George Bidault je na predsedniški tribuni, ker je tokrat on na vrsti, da predseduje.

Med državniki zahodnih dežel, ki so dne prispeli v Pariz, ni na zasedanju atlantskega pakta samo nemškega kanclerja Adenauerja, ker Zahodna Nemčija ni

članica severnoatlantskega pakta.

Po vrsti konferenc in sestankov, ki jih je imel kancler Adenauer izmenoma z Dullesom, Edenom in Bidaultom, se je davi vrnil v Bonn. Čeprav se ne mudi več v Parizu, je bilo njegovo navzočnost pravzaprav znatno čutili v vzdušju, v katerem se je davi začelo zasedanje vrhovne politične instance severnoatlantskega pakta.

Adenauerjeva senca je prevladovala tudi v uvodnem govoru, s katerim je Bidault začel zasedanje. Takoj je treba reči, da je napravil ta govor globok vtis. Skrbno izbrane formulacije in izredno rahločutno izražanje niso prav nič zameglele osnovne misli francoskega zunanjega ministra: ni evropske vojske, če ne gre v okvir atlantskega pakta. Ta misel, ki v bistvu izraža francosko bojazen pred nemško premočjo in hkrati željo, da bi Francija dobila poročstvo tako atlantskega pakta kakor tudi ZDA in Velike Britanije posebej, se je dosledno ko rdeča nit vlekla skozi ves Bidaultov govor.

»Včas se vprašamo,« je rekel Bidault, »kje naj bi sestavili napotke in bistvene politične odločitve, ki za vsakega izmed nas presegajo nacionalni okvir? Dobro, še enkrat je treba potrditi, da se mora to zgoditi tu in ne drugod.«

Ti dve zadnji besedi »ne drugod« sta bili več kakor namigavanje na evropsko vojsko in evropsko politično skupnost.

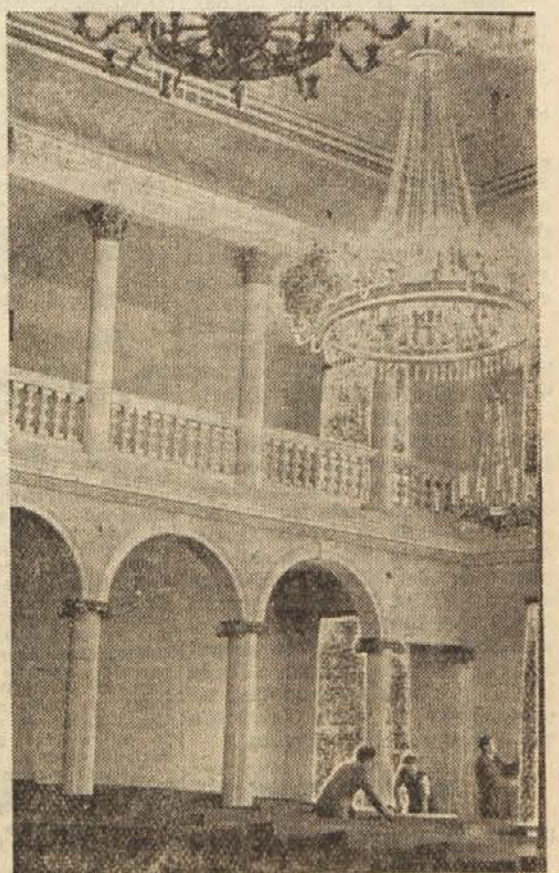
Sicer pa je Bidault nekoliko dalje to tudi odkrito poudaril: »Evropske obrambne organizacije ni moč upostaviti zunaj atlantske zveze. Samo če bomo mogli okrepiti naše lastne stike, bomo na-

Zasedanje novih ljudskih skupščin

Včeraj sta se prvič sestali novi Ljudski skupščini Srbije ter Bosne in Hercegovine. Danes se bo začelo zasedanje Ljudske skupščine Slovenije, jutri pa Sabora Hrvatske. Do nedelje se bodo sestale tudi skupščine ostalih ljudskih republik.

Na teh prvih sestankih republikanskih ljudskih skupščin, kakor tudi seji Ljudske skupščine Avtonomne pokrajine Vojvodine in Ljudskega odbora Kosova in Metohije, ki sta bili minuli teden, bodo v zvezi z zasedanjem Zvezne ljudske skupščine republikanske skupščine izvolile, skupščini avtonomnih enot pa sta že izvolili poslance za Zvezno ljudsko skupščino, ki bodo imeli posebne pravice, da se sestanejo kot Svet narodov v primerih, ki jih predvideva ustavni zakon.

Na prvi seji Zvezne ljudske skupščine bo izvoljen tudi Zvezni izvršni svet. V Zvezni izvršni svet pridejo razen izvoljenih članov iz vrst zveznih ljudskih poslancev tudi predsedniki izvršnih svetov republikanskih ljudskih skupščin. Da bi se torej konstituiral

V nekdanjem poslopju Sveta za prosveto na Trgu revolucije v Ljubljani so z vsa naglico uredili prostore za novo skupščino. Danes se bodo v novih skupščinskih prostorih prvič zbrali poslanci iz vseh krajev Slovenije

Zvezni izvršni svet, morajo republiške skupščine prej izvoliti svoje izvršne svete.

Do konca tedna, ko bodo konstituirane republiške ljudske skupščine, bodo ustvarjeni vsi pogoji za prvi sestanek nove Zvezne ljudske skupščine, ki bo v četrtek 24. decembra.

pravili iz naše zveze soliden in čvrst okvir za evropsko organizacijo, katere akcija se zunaj te zveze in brez nje sploh ne more začeti.«

Ko je to tezo razvijal, je Bidault odločno izrazil zahtevo po »protiuteži in garancijah hkrati«. Sklep, ki ga je Bidault potem napravil, je še bolj značilen: »Če naj bo na našem kontinentu rezultat ta, da bomo nacionalno osamljenost zamenjali z osamljenostjo Evrope, moramo reči, da bo v tem primeru stabilnost začetega dela v prihodnje tako negotova, da bodo mnogi zapeljani v skušnjavo, da bodo iskali izhoda v okvirih, ki nam jih je pustila minulost.«

Drugače povedano, Bidault je jasno povedal, da Francija bolj želi ostati v svojem »nationalnem okviru«, kakor da bi se vključila v evropsko obrambno skupnost, če le-ta ne bo dobila »protiuteži« in poročstva od ZDA in Velike Britanije oziroma če evropske obrambne skupnosti ne bo vodil atlantski pakt in če ne bo imela njegovega poročstva.

Tako je, kakor točno pripominja včerajšnji »Monde«, »naš zunanji minister prvokrat izrekel idejo o možni opustitvi evropske obrambne skupnosti.«

Bidault je torej nastopil kot odločen pristaš severnoatlantskega pakta, ne pa kot pristaš evropske vojske.

V istem smislu je Bidault izrekel vse priznanje in toplo pohvalil govor predsednika Eisenhowerja pred Generalno skupščino OZN.

Po Bidaultovem govoru je imel svet ministrov atlantskega pakta tajno sejo, na kateri je poslušal poročilo generalnega tajnika atlantskega pakta lorda Ismaya. V palači Chaillot je bilo danes mogoče izvedeti, da je francoska delegacija pripravila več predlogov za okrepitev notranjih vezi in delovnih metod severnoatlantske organizacije, med njimi tudi predlog o podaljšanju veljavnosti severnoatlantskega pakta na petdeset let. M. Vitorović

NOVE SKUPŠČINE SO SE SESTALE

Včeraj je imela prvo sejo tudi Ljudska skupščina Bosne in Hercegovine - V nekaterih Izvršnih svetih bodo najbrže nastale nekatere spremembe

Sarajevo, 14. decembra

V Sarajevu se je danes začelo zasedanje nove Ljudske skupščine BiH. Na ločenih sejah so se zbrali poslanci Republiškega sveta in Republiškega zbora proizvajalcev.

Sejo Zbora proizvajalcev je začel dosedanji predsednik Ljudske skupščine Bogomir Brajković. Predlagal je, naj prvo sejo vodi najstarejši poslanec Zbora proizvajalcev Boža Peranović. Potem so izvolili verifikacijski odbor.

Današnji seji Republiškega sveta je predsedovala tov. Mira Mitrov, ljudska poslanka iz Prnjavora. Potem ko so sprejeli dnevni red, so izvolili verifikacijski odbor, poletje pa so ljudski poslanci izročili potrdila o izvolitvi.

Po končanih sejah sta se sestala oba verifikacijska odbora in se konstituirala. Določila sta tudi dnevni red svojih jutrišnjih sej.

Na jutrišnjih posebnih sejah bosta Republiški svet in Republiški zbor proizvajalcev obravnavala poročili verifikacijskih odborov. Potem bodo ljudski poslanci prisegli in izvolili predsednika, podpredsednike in zastopnika ter člane komisij za oba poslovniška. Republiški svet bo izvolil tudi 10 poslancev za Zvezno ljudsko skupščino. Na skupni seji, ki bo jutri popoldne, bodo izvolili predsedstvo skupščine ter predsednika in člane Izvršnega sveta Bosne in Hercegovine.

Zagreb, 14. decembra.

Prva seja novega Sabora je zadnje dni v središču pozornosti

tukajšnjih političnih krogov. Za popjutrišnje zasedanje je že vse pripravljeno, ljudski poslanci in drugi politični delavci pa se najbolj zanimajo za sestavo novega Izvršnega sveta in za bodoče funkcije Sabora. Vse kaže, da dr. Vladimir Bakarić ne bo predsednik novega Izvršnega sveta. Razen svojih poslanskih poslov v Zvezni ljudski skupščini in Saboru se bo baje popolnoma posvetil delu sekretarja CK Zveze komunistov Hrvatske.

Politični, zlasti pa prosvetni in kulturni delavci zadnje tedne posebno komentirajo dva nedavna govora dr. Vladimira Bakarića, ki ju je govoril pred pedagoškimi delavci in ljudsko mladino. V komentarjih zlasti poudarjajo, da sta bila ton in kon-

cepcija teh govorov precej različna od mnogih dosedanjih javnih govorov dr. Bakarića. V teh govorih je nastopil predvsem kot družbeni in javni delavec, ne pa kot nosilec najvišje funkcije v državni upravi. V zagrebških političnih krogih menijo, da se bo lahko dr. Bakarić zdaj mnogo bolj neposredno posvetil obravnavanju javnih političnih in družbenih vprašanj Hrvatske, ko ne bo več preobložen z delom v državnem aparatu.

Tudi v Sloveniji se obetajo spremembe v osebnosti predsednika Izvršnega sveta. Na sestanku nove Ljudske skupščine Slovenije bo baje za predsednika Izvršnega sveta namesto Mihe Marinka predlagan Boris Kraigher.

Dj. Zeljanović

Prvi korak k pocenitvi obutve

Izvršni svet LRS je na seji konec preteklega tedna sklenil, da se znižata stopnja akumulacije in skladov usnjarske industrije z veljavnostjo za nazaj od 1. januarja t. l. in sicer od 12% na 9%. To znižanje omogoča znižanje usnjarske industrije svoje produkcije, oziroma spravi svoje kalkulacije v sklad z znižanimi cenami na trgu. Če pa bo usnjarska industrija lahko ceneje proizvedla do snaha, bo lahko tudi sama znižala cene. Seveda bo do občutnejše pocenitve obutve (zlasti ročno izdelane, ki je zlasti draga) prišlo šele tedaj, ko bodo znižani tudi sedanjí visoki davki na promet z usnjem, ki je bil uveden zaradi pomanjkanja deviznih sredstev za uvoz surovin kože.

Zaradi sorazmerno visokih cen je prodaja čevljev zadnja leta močno naslovala. Leta 1949 je znašala celotna jugoslovanska proizvodnja obutve (brez gumijaste) še 16,5 milijona pa-

rov, lani pa samo še 5,4 milijona parov. Tako je v treh letih proizvodnja padla točno na polovico, letos pa se je še nadalje zmanjšala za okrog 15%. V sami Sloveniji se je proizvodnja skrčila od 2,19 milijona parov l. 1949 na 1,6 milijona parov v lanskem letu, medtem ko se je letos nadalje zmanjšala za 16%. Potrošnja pa je še bolj naslovala, kajti iz letoke proizvodnje so od lanskega leta še povečale zalogo pri teži obutvi po količini za 200% in po vrednosti za 150%, pri lahki obutvi pa za 61 oziroma 56%. Najbolj je nazadovanje potrjevala prizadejo proizvajalce težke obutve, saj se je proizvodnja te obutve v Sloveniji zmanjšala od 644.000 parov v letu 1949 na 239.000 parov v lanskem letu, letos pa se je nadalje močno skrčila.

Čevljarstva industrija je zadnje mesece znižala cene obutvi, ki gre težko v prodajo, prav tako trgovina s čevlji, kar pa ni mnogo vplivalo na povzpetje prodaje. Tudi usnjarska industrija je deloma znižala svoje cene, vendar ne v taki meri, kakor je to terjal trg, to pa zaradi tega, ker so imela podjetja v Sloveniji doslej višjo stopnjo akumulacije kakor ustrezajoča podjetja v drugih republikah. Znižanje stopnje bo zdaj usnjarnam omogočilo poslovanje pod enakimi pogoji kakor v drugih republikah, hkrati pa tudi nadaljnjo pocenitev usnja.

F. K.

Enote vojne mornarice se pripravljajo na Dan JLA

Split, 14. dec. — Čeprav pripadniki Jugoslovanske vojne mornarice vsako leto proslavljajo dan ustanovitve l. mornariškega odreda, pričakujejo tudi 22. december, »Dan JLA«, v znamenju okrepljene dejavnosti glede strokovnega, političnega in kulturnega usposabljanja. Tako bodo tudi letos, čeprav v dokaj skromnem obsegu, v enotah Jugoslovanske vojne mornarice proslavili Dan JLA z raznimi predavanji, akademijami in drugimi prireditvami.

mojskih mest priredili predavanja o Armadi. Takšna predavanja in razne akademije bodo priredili v vseh vojaških enotah, zatem pa bodo v okviru tako imenovanih »rajanj borbe« razdelili nagrade in pohvale najboljšim mornarjem, kakor tudi zmagovalcem športnih tekmovanj, ki so jih priredili ob Dnevu Armade.

V splitskem Narodnem gledališču bo svečana akademija.

Dejavnost v zvezi z 22. decembrom je že čutili. V mnogih enotah imajo razna kulturna in športna tekmovanja, in sicer ne samo znotraj posameznih enot, marveč tudi med raznimi komandami in garnizijami. Zlasti je živahna dejavnost v garnizijah Pulja, Splita in Šibenika, v Divuljah, Dubrovniku, Boki Kotorski, Zadru in ostalih garnizijah. Da bi se pripadniki naše Vojne mornarice čim bolj seznanili z gospodarskimi in kulturnimi dosežki in pridobitvami naše države, so pripravili obiske v posameznih tovarnah in na gradbiščih, v podjetjih, muzejih in drugih kulturnih ustanovah. Hkrati bodo priredili tudi poljudna predavanja, za katera se vojaki in mornarji zelo zanimajo.

Pred Dnevom JLA bodo v osnovnih organizacijah Socialistične zveze naših največjih po-

Tudi mornarji čuvajo naše meje

„Prečastitemu“ gre v občini prva beseda

Nekaj občinskih odbornikov v Šempetru v Savinjski dolini bolj poslušajo župnika kakor pa svoje volivce. — Občinski predsednik je samovoljno znižal davek župniku in nekaterim obrtnikom

Eno izmed volišč v občini Šempeter v Savinjski dolini se je pri zadnjih volitvah kaj klavirno postavilo. Doseglo je komaj okrog 55% volilno udeležbo, razen tega pa je bilo približno tretjina oddanih glasovnic neveljavnih. So mar prebivalci te občine res takšni, da jim ni mar za družbeno stvarnost, v kateri živijo, ali pa so celo sovražno usmerjeni? Ne, vsaj večini šempetrskih volivcev bi storili krivico, če bi jim obesili takšno sramoto okrog vratu, saj šempetrska občina, recimo, gospodarsko kar precej napreduje. Zajec tiči v nekem drugem grmu in ga tištemu, ki ima količička odprte oči za dogajanje v občini, ne bo posebno težko stakniti, prenekaletarji Šempetrčan pa mu bo tega zajca naravnost s prstom pokazal.

Župnik Jančič pri tem seveda ni šlo za slavo božjo, ampak predvsem za osebne koristi. Lani je »resnicoljubni« dušni pastir prjeljavil finančnim organom 27.900 din dohodka, toda ugotovilo se je, da je v resnici imel najmanj 196.000 din dohod-

ka, ki pa ga je seveda zamolčal, saj se je zanašal na pomoč svojih zvestih ovčic v občinskem odboru. Potem je še pridobil odbornike Franca Cremonička, Franca Udoviča, Franca Brežnika in župana Alojza Terglava, da so se potegovali, naj se župniku zniža davek. In njihov uspeh? O tem naj pove pismo, ki ga je odbornik Cremonički pisal dne 21. aprila 1953 župniku: »Čestiti! Sporočam Vam, da je bila borba za to zadnjo akontacijo naravnost srdita. Ker pa je bil navzoč tudi okrajni predsednik, ni bilo mogoče prav nič doseči za znižanje akontacije, nasprotno, on je zahteval le še povzponje... Pač pa je on (mišljen je predsednik občine — opomba pisca članka) samo za 2.000.— za Vas akontacijo znižal in nekaj tudi za nekatere obrtnike. Jaz sem prepričan, kar Vi na prvem vprašanju omenjate, da se Vas kaznuje, ker Vi niste v CMD. Borba je dandanes tako huda in uspehi tako malenkostni, da se bomo najbrže v najkraj-

V Kopru je glasovalo za okrajni svet proizvajalcev 94,8% volivcev

Koper, 14. dec. Volilna komisija koprškega okraja je objavila končni izid volitev v novi okrajni svet proizvajalcev, ki so bile 12. in 13. decembra. Izmed 13.061 volivcev jih je volilo 12.382 ali 94,8%. Izmed 115 kandidatov so izvolili 45 članov Sveta. Izvolili so 35 Slovencev in 10 Italijanov, med katerimi je 12 delavcev, 10 kmetov, 10 nameščencev in 13 direktorjev podjetij ter upravnikov kmetijskih združenj.

Prvega dne volitev so izvolili 30 predstavnikov industrijske skupine. Na teh volitvah je sodelovalo 93,15% volivcev. Druga dne so izvolili 15 predstavnikov kmetijske skupine. Volitev se je udeležilo 95,77% članov splošnih in kmečkih delovnih združenj.

Okrajna volilna komisija je 397 glasovnic ali 3,2% proglasila za neveljavne.

Visoki funkcionarji UNICEF so obiskali Novi Sad

Novi Sad, 14. dec. Direktor UNICEF za Evropo, Afriko in Bližnji vzhod dr. Charles Egger in načelnik mlekarkega programa UNICEF g. Robert Cooper sta danes obiskala v spremstvu tajnika za socialna vprašanja v upravi Zveznega izvršnega sveta Gustava Vlahova, strokovnjaka FAO Me Clementa in direktorja inštituta za mlekarstvo v Beogradu ing. Dušana Pavličiča osrednje mestno mlekarstvo v Novem Sadu, ki je bila zgrajena ob podpori UNICEF. V več ur trajajočem razgovoru se je dr. Egger seznanil s proizvodnjo te mlekarne, z odkupno mrežo, zdravstvenimi razmerami, s prodajo mleka v mestu in z drugimi problemi v zvezi z delom tega podjetja.

G. Egger je dopisnikom »Borbe« in »Tanjuga« poudaril naloge mlekarne pri preskrbi mesta z mlekom. Pohvalil je sodelovanje med inštitutom za mlekarstvo v Beogradu in posameznimi mlekararnami.

Iz Novega Sada je g. Egger odpotoval v Osijek na ogled tamkajšnje osrednje mlekarne.

Nesreča v tovarni »Rade Končar«

Pri preizkušanju se je razletel rotor generatorja

Letos so v tovarni »Rade Končar« v Zagrebu dovršili naprave za preizkušanje generatorskih rotorjev in jami z močnimi betonskimi stenami. Tu preizkušajo trdnost konstrukcije pri znatno povečani hitrosti vrtenja, kar pride pri obratovanju generatorja v elektrarni v poštov le v zelo redkih primerih, kadar generator zaradi defekta regulacijskih naprav pri nenadni razbremenitvi »zbeži« in se pojavijo močne sredobežne sile. Če konstrukcija ni dovolj močna, se rotor v takem primeru lahko razleteli. V tovarni »Rade Končar« zdaj preizkušajo v preizkusni jami vsak izdelan rotor, preden ga oddajo zaradi montaže v elektrarno. Tako so doslej brez kakršnih koli napak preizkusili že sedem velikih rotorjev. Kako potrebno je tako preizkušanje, da se prepreči morebitna poznejša škoda na generatorju pa tudi na drugih napravah elektrarne, nam je te dni potrdila preizkusna rotorja za generator 16.000 kVA, namenjen hidroelektrarni Vrla I.

Kakor objavlja uprava tovarne, se je navzlic pazljivosti pri preizkušanju materiala ter strogemu nadzorstvu pri izdelavi razletel rotor generatorja Vrla I,

Pisma uredništva

Obupen lov na bralce

Tovariš urednik!

»Borba« je pred desetimi dnevi objavila moje pismo z naslovom: »Kako dolgo še...«, ki je govorilo o pretirano velikem številu karnar v Vajpodini. Na koncu tega dopisa je bil napak objavljen moj naslov — Lješka št. 20.

Nemalo me je presenetilo, ko sem danes prejel s tem naslovom sprčo okoliščine, da me poznajo nekateri poštarji, obsežno pismo iz Francije. Preden sem ga odprl, sem »brskal« po spomini, kdo mi od tamkaj piše, ni mi pa uspelo, da bi se kogarkoli spomnil, saj nimam nobenega znanca v Franciji. V pismu je bil meni dotlej neznan časopis: »Nasha beseda« (Notre Parole).

Toda kmalu sem spoznal taktiko ljudi v uredništvu tega emigrantskega časopisa. Kajti dobesedno so prebrali moje ime in naslov na koncu članka v »Borbic«, prepisali ga na kuvertu, v kateri je bil njihov »časopis« in novi bralce v Jugoslaviji je bil najden — ujet! Res modro so rešili vprašanje razpečevanja časopisa, bolj kulturno kot bolgarski časnikarski centri, ki pošiljajo svoje psovke proti socialistični Jugoslaviji po Donavi oziroma Nisani v stekleničah.

Aleksander Vačić
Ognjena Price 10
Novi Sad, 14. decembra.

Ali lahko pravočasno dobimo časopise?

Tovariš urednik!

Kakor vsi državljani naše domovine, želimo tudi mi pripadniki JLA na položaju dobiti časopise pravočasno v roke. Smo naročniki beograjske in zagrebške »Borbe«, »Narodne armije« in še nekaterih listov in časopisov, ki jih z veseljem pričakujemo, da jih čimprej preberemo. Toda žal smo vselej prepozno obveščeni o dogodkih, ker prej-

memo časopise z zakasnitvijo. Tu pa tam mineta tudi dva in celo trije dnevi, preden jih prejmemo.

Kdo je temu kriv? Nikakor ne sodimo, da so krive komande naših enot, marveč nekatere pošte na terenu, ki se premalo zanimajo za to, da bi nam pravočasno poslale časopise na položaj.

Milivoje Gačinović
Ajdoščina, 13. decembra.

Seja Sveta za prosveto in kulturo LRS

Ljubljana, 14. dec. — Danes je bila 9. redna seja Sveta za prosveto in kulturo LRS v navzočnosti predsednika Sveta dr. Antona Melika in sekretarja Vlada Vodopivca. V obširnem dnevnem redu so razpravljali med drugim o planu blagovnih in neblagovnih deviz za leto 1954, o osnutku uredbe o kmetijskih in kmetijsko nadaljevalnih šolah, o pravilniku o privatnih izpitih na strokovnih šolah in o predlogu odredbe o ustanovitvi republiške komisije za pregled filmov. Komisija za strokovno šolstvo je poročala o Tekstilnem tehnikumu Maribor, o določitvi ranga medicinskih strokovnih šol, o ukinitvi kovinarske šole in šole cementne stroke v Trbovljah in o Hmeljarski šoli v Zalcu. Svet je razpravljal tudi o učbenikih, učilih in dejavnosti Državne založbe Slovenije.

Drobne vesti iz Ljubljane

Poživitev dela odborov Sveta za zdravstvo

Ljubljana, 14. decembra

Danes popoldne je bila seja Sveta za zdravstvo in socialno politiko MLO Ljubljane. Na seji so razpravljali o delu odborov in komisij v okviru Sveta in sklenili, da je treba delo teh komisij in odborov povzpeti. Isti dan je bil v obsevu v okviru tega bodu v bodoče v okviru tega odbora razpravljati tudi o nekaterih stvareh in ne samo o tekočih, da bodo tako posamezne zadeve prihajale na seje Sveta bolj razčiščene in prediskutirane, drugi točka današnje seje so razpravljali o nekaterih tekočih zadevah in je tako seja bila samo nadaljevanje zadnje. Sklepati so nekaterih nastavljanj, o štipendijah, o položajih dodatnih uslužbencev, o nekaterih problemih socialnega skrbstva in drugih aktualnih vprašanjih, predvsem o upravnem značaju. Sklepanje o nekaterih stvareh pa so odložili za prihodnjo sejo.

Seja MLO Ljubljane

V četrtek, dne 17. decembra bo skupna seja Mestnega zbora in Zbora proizvajalcev MLO Ljubljane. Na seji, za katero je predvidenih deset ur dnevnega reda, bodo razpravljali o erpanju proizvodnih rezerv, o zamenski objektivni stroški klinke in o delu odbora, o dopolnitvenem popisu zgradb o pravilniku za delo solskih odborov ter o razlastitvah. Na dnevnem redu je tudi poročilo odbora, ki je bil imenovan na zadnji seji za pripravo novega priložnega varnosti in gradnji novih transformatorjev. Razen tega bodo volili nekatere sodnike okrožnega sodišča ter člane v posamezne svete MLO.

Letopis Ljubljane pripravljajo

Poročili smo že o letopisu, ki ga pripravljajo na Mestnem ljudskem odboru v Ljubljani in ki naj bi prišel na svetlo v obliki letopisa, socialno-zdravstveno in komunalno delovanje na področju Ljubljane. Danes je bila na Zavodu za statistiko MLO posebna seja, na kateri so utrdili obseg in poglavij, ki bodo prikazovala meteorološke prilike v Ljubljani, površino mesta, upravno teritorialno razdelitev, gibanje prebivalstva, zdravstvo, o posvetovanju delavskih prostovoljnih društev, promet, zaposleno osebje, gibanje nezaposlenih, trgovino, občinsko dejavnost, šolstvo, šport, sodstvo in finance. Letopis bo obsegal podatke za leta 1947-1952. Izdaja ga bo Letopisni izšel v prvih mesecih prihodnjega leta.

POPRAVEK

V včerajšnji številki sta se na 2. strani vrnili dve neujubi napaki. V poročilu o plenumu republiškega odbora obrtnih delavcev za slovensko se mora predzadnji stavek pravilno glasiti: »Boriti se je treba proti nepravilnemu favoriziranju privatnih obrtnih podjetij v odnosu do socialističnih obrtnih podjetij. V poročilu o posvetovanju delavskih prostovoljnih društev »Svoboda« pri se mora tretji stavek drugega odstavka glasiti: »Poudariti je, da bi bila po njegovem glavni dolžnost delavsko-prosvetnih društev v tem, da bi v sklopu naše družbene dejavnosti vplivale na to, da se spremeni obzorje delovnega človeka, ki se pri mnogih še vedno giblje v nekakem trikotniku, kot so doma tovarna in gostilna.

šem času odgovorili svojim odborniškim odgovornostim. Vas pozdravlja Cremonički Franc.

Denarci, ne pa dušebrižništvo roje torej po glavi gospodu župniku v Šempetru. To izdaja Cremoničkovo pismo, to pa vedo mnogi Šempetrčani že tudi od prej. Župnik dr. Ivan Jančič je bil namreč tisti, ki je pred vojno prenekaletarja vernika pestil, da je na smrtni postelji zapisal dediščino cerkvi, njegovi sorodniki pa so se lepo obrisali pod nosom ter požirali solze razočaranja in jeze. Toda vse, kar je prav in po pravici: župnik dr. Ivan Jančič skrbi tudi za dušo! Toda kako! Čeprav nima dovoljenja za poučevanje verouka, zbira otroke v cerkvi. Uči pa jih predvsem to, naj tožarijo drug drugega in na ta način v mlada srca vsaja medsebojno mržnjo.

Zdaj pa še druga plat o predsedniku občine, ki uboga župnika mnogo bolj kakor pa svoje volivce (saj sicer ne bi odpisal davka župniku in nekaterim obrtnikom, zaradi česar morajo več davka plačevati manj premožni volivci). Predsedniku je občina deveta skrb, bolj pa mu je pri sru (kako ganljivo lepo je vplival župnikov vzgled!) osebna korist. Predsednik Alojz Terglav si je n. pr. ob neki priliki brez vprašanja prilastil ra-

DEVIZNI TEČAJI DNE 14. DECEMBRA

Valuta	Ljubljana	Zagreb	Sred. drž.	Azijski
1 ameriški dolar	1.825.50	1.826.50	1.837.11	512.37
1 angleški funt	3.250.—	4.304.—	4.128.26	591.46
100 nemških mark	36.450.—	36.460.—	36.352.36	408.65
100 belg. frankov	2.610.—	2.612.—	2.610.10	335.02
100 franc. frankov	345.—	343.47	342.96	442.10
100 švic. frankov	—	50.225.99	58.590.78	462.50
100 Ital. lir	195.—	200.—	199.35	315.73
100 Ir. STO	171.36	182.—	173.66	261.79
100 holand. forintov	—	27.652.40	27.800.—	252.15
100 šved. kron	—	23.605.—	23.500.—	305.25
1 obr. dolar Avstrija	1.841.04	1.841.04	1.840.10	513.37
1 obr. dolar Danska	—	—	961.87	220.62
1 obr. dolar Grčija	—	—	910.15	205.58
1 obr. dolar Turčija	749.52	750.—	735.51	151.85

Pripomba: V Ljubljani in na ostalih obrač. mestih veliko ponudba nemških mark. Tečajji rastejo, razen tečaj nemške marke. Posebno je zabeležiti velik dvig tečaja angl. funta v Zagrebu. Trgovanje živahno.

Imperialistično politiko Rima naj bi opravičili

Ameriški tisk ne razume, da bi Italija najlaže premagala svojo notranjo krizo, če bi se posvetila njenemu obravnavanju znotraj, ne pa da se ukvarja z rovarjenjem, namenjenim osvajanju jugoslovanskega dela Jadrana

(Od našega posebnega dopisnika) New York, 14. decembra
V pismu iz Rima, v katerem obravnava splošna vprašanja Italije, piše predstojnik sredozemskega urada »Christian Sciences Monitora« Stevens, da je Jugoslavija zdaj v italijanskih glavah »edini potencialni agresor«. To trditve dopisnik utemeljuje z besedami nekega neugotovljenega »važnega« vladnega uslužbenca iz Rima, ki ga Stevens imenuje »inteligentem in dobro poučen, zahodnim silam naklonjen Italijan«.

Cepprav ima lahko »inteligentni in dobro poučeni, zahodnim silam naklonjeni Italijan« mnenje, s katerim bi se morala italijanska vlada strinjati, ker je smetna propaganda sovraštva nastopila proti Italiji eno, resnično koristi italijanskega ljudstva pa drugo, pride pisec obširnega članka o Italiji prav na podlagi tega doklepa, da se v Italiji kaže, »kako globoka in nevarna je težnja po nevtiralizmu, ki čedalje bolj svopada s cilji protiameriških nacionalistov in komunistov. Mož namreč pravi, da je glavni argument »važnega vladnega uslužbenca« to, da evropska obrambna skupnost ni posebno dobra stvar, kajti ko bi bila Italija članica te še ne upostavljene organizacije, ne bi mogla poslati čet na jugoslovansko mejo«.

Skandal, ki je nastal z objavo vesti, da je bilo poveljstvo atlantskega pakta (torej ustanova vojaške zveze zahodnih držav) obveščena, da bodo italijanske divizije odinile na jugoslovansko mejo v avgustu, je bil tudi za države atlantskega pakta vsekar neugoden. Zdej, ko so te čete na jugoslovanski predlog in pod pritiskom neugodnega reagiranja javnega mnenja, ki je obsodilo izzivalni ukrep Rima, usaknili, zdaj skušajo s prepričevanjem Američana, najbrž pa tudi drugih, dokazati, da je treba pozabiti na to, da je hotela italijanska vlada izkoristiti atlantski pakt, da bi uresničila svoje pretenzije. Dodatek o »potencialni nevarnosti« pred Jugoslavijo pa naj bi pokazal, da je italijanski odpor proti ratifikaciji pogodbe o evropski obrambni skupnosti v najslabšem primeru prav tako nekakšna jugoslovanska pogruntalca.

Velika Britanija in evropska obrambna skupnost

(Nadaljevanje s 1. strani)
mnenju dokaj ugodno področje za sovjetsko manevriranje. Angleška diplomacija je pravzaprav za kontrolirano obrambno sposobno Nemčijo, ki ne bi mogla postati nevarna ne zaradi svoje šibkosti, ne zaradi nekontrolirane razvoja svojega potenciala. Razen tega bi oborožena Nemčija hkrati vsaj delno pomenila tudi usmeritev njenega gospodarskega poleta v proizvodnjo vojnih potrebščin, oziroma delno v omejitve njenega pritiska na svetovni trg. Kaže, da tu menijo, da bi vse to večidel lahko dosegli, če bi Zahodno Nemčijo vključili v evropsko obrambno skupnost.

Francози pa se vzlic kategorični skupni opredelitvi treh na Bermudih za takšno resolucijo še zmeraj dokaj obotavljajo z ratifikacijo pogodbe o evropski obrambni skupnosti. Doslje se je v glavnem samo Bidaultova stranka izrekla za ratifikacijo. Ni nam znano, kako se zdaj, po Bermudih, razvijajo britanski razgovori s Francozi. Prej je bilo moč iz teh razgovorov posneti nekako tole:
Dobro, so rekli Francozi, če vam je evropska obrambna skupnost oziroma oborožitev Nemčije in njena vključitev tako zelo pri srcu, pa jo izvolite vi vključiti. V to Angleži doslej niso mogli privoliti in vzlic veliki vneti za evropsko obrambno skupnost kaže, da tega tudi v prihodnje ne bodo storili. Tu vidimo ne-navadno mešanico navdušenja in rezerviranosti.
Stoječ na stališču da ni samo evropska država, in hoteč ostati v posebnem položaju tudi nasproti zahodni grupaciji kontinentalnih držav ter nasproti ZDA, Velika Britanija še zmeraj ljubo-sumno brani svoje specifično stališče nasproti evropski obrambni skupnosti. Namesto »vključitve« je pripravljena na »zdrževanje«. Za Francijo, kolikor se to tiče Velike Britanije, naj bi bilo zadostno poročstvo v tem, da se angleške čete ne bodo umaknile s kontinenta. Resda ne bi bile sestavni del evropske vojske, marveč samostojna formacija pod poveljstvom skupnega zaveznikovega poveljnika. Razen tega pa je tu še atlantski pakt.
Tudi evropsko obrambno skupnost presojajo tu kot ugodno »bilko francosko-nemškega sodelovanja«.

Francosi pa spet ne mislijo tako in vse kaže, da s predlagano ureditvijo še zmeraj niso zadovoljni.
Vidimo torej, da je klobčič močno zamotan. Velika Britanija je razen morda nekaterih ne-bistvenih popuščanj v skladu s svojo dosedanja politiko v glavnem še povedala, kaj misli. To je povedal tudi Dulles. In tudi Bidault je povedal svoje. Zdej ima besedo francoski parlament.
Mar v takšnem položaju sedanje bivanje zahodnih zunanjih ministrov v Parizu, čeprav je njihov sestanek reden in periodičen, ni še ena ugodna priložnost za vsestransko izmenjavo mnenj o vseh teh stvareh? In mar ne kaže, da je imel članek »Economista« nekoliko tudi značaj apela na Francoze?

Dušan Blagojevič
Zakaj je bila izjava, ki jo je dal Molotov veleposlaniku Bohlen pred enim tednom, objavljena šele včeraj, se sprašuje ta časnik in pripominja: »Nemara so sovjetski voditelji iznenada pohiteli, da bi omilili slab vtis, ki so ga v svetu povzročili prvi negativni komentarji Moskve. Iz tega bi lahko sklepali, da so nasprotujoča si mnenja med sovjetskimi voditelji. Nekateri med njimi so bržčas smatrali, da mora biti sovjetsko reagiranje negativno, drugi pa so menili, da bi moralo biti pozitivno ali vsaj brez prevzemanja obveznosti.«

»Nekaj zelo čudnega tiči,« piše »Manchester Guardian«, v izjavi sovjetskega zunanjega ministra, ki je bila včeraj objavljena v Moskvi. Včerajšnji sovjetski tisk je omenil, da se je Molotov pretekli ponedeljek zahvalil američkemu veleposlaniku, ker ga je obvestil o Eisenhowerjevem govoru. Molotov je izjavil, da je vprašanje atomskega orožja nadvse pomembno in da bo sovjetska vlada posvetila vso pozornost Eisenhowerjevemu izjavam.
Zakaj je bila izjava, ki jo je dal Molotov veleposlaniku Bohlen pred enim tednom, objavljena šele včeraj, se sprašuje ta časnik in pripominja: »Nemara so sovjetski voditelji iznenada pohiteli, da bi omilili slab vtis, ki so ga v svetu povzročili prvi negativni komentarji Moskve. Iz tega bi lahko sklepali, da so nasprotujoča si mnenja med sovjetskimi voditelji. Nekateri med njimi so bržčas smatrali, da mora biti sovjetsko reagiranje negativno, drugi pa so menili, da bi moralo biti pozitivno ali vsaj brez prevzemanja obveznosti.«

Trst krize Italije ne more rešiti. Njena politična bolezen je v kontinuiteti težen, da bi s pomočjo sil, ki trenutno pod vplivom teh ali onih slepil o morebitni koristi, ki naj bi jo imele od Rima, podpirajo njegove osvaja-lne naklepe, odvrnili pozornost o nesposobnosti političnih voditeljev, da bi Italijo spravili na njene lastne noge. Čeprav se ameriški tisk zaveda ene strani vprašanja, namreč o notranji krizi v Italiji, še zmeraj ne razume druge strani: da bi Italija najlaže premagala to krizo, če bi se posvetila njenemu obravnavanju znotraj, ne pa da se ukvarja z rovarjenjem, namenjenim osvajanju jugoslovanskega dela Jadrana.
J. Levi

V Kremliu še niso edini glede Eisenhowerjevega govora

Londonski časniki komentirajo reagiranje Moskve

London, 14. dec. (Tanjug). Prva reagiranja in naknadna preciziranja uradnih stališč Moskve do predlogov, ki jih je navedel predsednik ZDA Eisenhower v svojem govoru pred Generalno skupščino OZN, ocenjujeta današnji »Times« in »Manchester Guardian« kot jasno znamenje, da si kremeljski veljaki v tem oziru niso bili enotni.

»Times« poudarja, da sta »Tasse« in moskovski radio v prvih verzijah poudarila, da je Eisenhower uporabil »jezik atomske vojne« in da je navedel »številne grožnje«. Molotov je sedaj poudaril, da bo sovjetska vlada posvetila pozornost temu Eisenhowerjevemu govoru, kar je včerajšnji moskovski tisk razglasil kot uradno stališče sovjetske vlade.
»Nekaj zelo čudnega tiči,« piše »Manchester Guardian«, v izjavi sovjetskega zunanjega ministra, ki je bila včeraj objavljena v Moskvi. Včerajšnji sovjetski tisk je omenil, da se je Molotov pretekli ponedeljek zahvalil američkemu veleposlaniku, ker ga je obvestil o Eisenhowerjevem govoru. Molotov je izjavil, da je vprašanje atomskega orožja nadvse pomembno in da bo sovjetska vlada posvetila vso pozornost Eisenhowerjevemu izjavam.

Zakaj je bila izjava, ki jo je dal Molotov veleposlaniku Bohlen pred enim tednom, objavljena šele včeraj, se sprašuje ta časnik in pripominja: »Nemara so sovjetski voditelji iznenada pohiteli, da bi omilili slab vtis, ki so ga v svetu povzročili prvi negativni komentarji Moskve. Iz tega bi lahko sklepali, da so nasprotujoča si mnenja med sovjetskimi voditelji. Nekateri med njimi so bržčas smatrali, da mora biti sovjetsko reagiranje negativno, drugi pa so menili, da bi moralo biti pozitivno ali vsaj brez prevzemanja obveznosti.«

ZDA SO PREPRIČANE v neuspeh berlinskih razgovorov

Polom konference — spodbuda za ustanovitev evropske obrambe skupnosti

New York, 14. dec. (Tanjug). Obveščeni opazovalci sodijo, da gledajo visoki ameriški predstavniki iz negativnega stališča demokratske vlade nasproti zahtevam delavstva, ki niso nespametne.
Kaj potemtakem ostane od kričanja, da je italijanska vlada na šibkih nogah zato, ker ne dobi Trsta in cone A? Kaj res ne more ratificirati evropske pogodbe zato, ker se boji Jugoslavije kot »potencialnega agresorja« ali pa zato, ker je notranje gnala, pa ne more vsiliti ljudstvu zunanjepolitične rešitve, kakor je, denimo, evropska skupnost, ko ljudstvo zahteva neposredno, otipljivo ureditev perečih notranjih vprašanj?

Trst krize Italije ne more rešiti. Njena politična bolezen je v kontinuiteti težen, da bi s pomočjo sil, ki trenutno pod vplivom teh ali onih slepil o morebitni koristi, ki naj bi jo imele od Rima, podpirajo njegove osvaja-lne naklepe, odvrnili pozornost o nesposobnosti političnih voditeljev, da bi Italijo spravili na njene lastne noge. Čeprav se ameriški tisk zaveda ene strani vprašanja, namreč o notranji krizi v Italiji, še zmeraj ne razume druge strani: da bi Italija najlaže premagala to krizo, če bi se posvetila njenemu obravnavanju znotraj, ne pa da se ukvarja z rovarjenjem, namenjenim osvajanju jugoslovanskega dela Jadrana.
J. Levi

TURŠKI LIST O PREBEGIH PRIPADNIKOV TURŠKE NARODNE MANJŠINE IZ ZAHODNE TRAKIJE

Ankara, 14. dec. Turški tisk je objavil zadnje dni več člankov o pogostih prebegih Turkov iz Zahodne Trakije v Turčijo. Večina komentarjev poudarja, da je vzrok tega slabo ravnanje grških oblasti s turško manjšino. Demokratski »Miliet« piše, da »ne smemo pozabiti, da je položaj Turkov v Trakiji določen z lausansko pogodbo in da grška vlada nima pravice revidirati te pogodbe na svojo roko in spreminjati svojega stališča do turške manjšine.«

Na zaključku izraža časnik obžalovanje spriko takšnega ravnanja grških oblasti s Turki v Zahodni Trakiji in sodi, da lahko to slabo vpliva na turško javno mnenje.

Malenkov se je udeležil sprejema v čehoslovaškem veleposlanstvu v Moskvi

London, 14. dec. (Tanjug). Konservativni »Daily Telegraph« objavlja poročilo svojega posebnega dopisnika iz Moskve, ki poudarja, da sta se včerajšnjega sprejema v čehoslovaškem veleposlanstvu udeležila tudi Molotov in Malenkov.

Časnik med drugim piše: »Ker Malenkov zelo poredko prisostvu-je diplomatskim sprejemom, je bila njegova navzočnost skupaj z drugima dvema članoma »moskovskega triumvirata« dokaz izredne počastitve. Njihova navzočnost nedvomno pomeni zatrdilo Čehom, da bo Moskva še nadalje podpirala praški režim na bližnji konferenci štirih v Berlinu.«

V Moskvi je videti, da bi lahko Molotov predlagal skupno poročstvo držav Vzhodne in Zahodne Evrope zoper ozivljanje nemškega militarizma.«

Očitno,« sklepa časnik, »namerava Kremelj do maksimuma izkoristiti bojazen pred ponovno oborožitvijo Nemčije, in sicer pri svojih obupnih naporih, da bi preprečil ustanovitev evropske obrambne skupnosti.«

Odmev v Londonu na prekinitev pogajanj na Koreji

London, 14. dec. (AFP). Iz pristojnih krogov poročajo, da je Arthur Dean sklenil po posvetovanju z britansko vlado, naj prekinje pogajanja s kitajskimi in severnokorejskimi predstavniki. Ti krogi trdijo, da sedanjí položaj pomeni prekinitev, ne pa končno veljavno opustitev pogajanj.

Predstavniki Foreign Office je na današnji redni tiskovni konferenci izjavil, da britanska vlada zaupa Arthurju Deanu.

ropski vojski. Vsa poročila kažejo, da so se vsi naporí Zahoda in Sovjetske zveze osredotočili prav v vprašanju Francije. Ta poročila tudi pravijo, da mnogi Francozi vidijo v načrtu o evropski vojski korak k ozivljanju stare nemške nevarnosti.

ZDA si s pomočjo Britanije prizadevajo, da bi Francoze odvrnile od tega, da bi sprejeli sovjetske ponudbe. Opozarjajo jih, da ZSSR zdaj govori o svojih nekdanjih namerah, da bi pomagala Franciji proti Hitlerju 1941, da pa zamoležuje 1959. leto, ko je bil sklenjen nemško-sovjetski nenapadalni pakt.

Ze več mesecev, poudarjajo Amerikanci, je bilo jasno, da Francozi ne žele ratificirati pogodbe o evropski obrambni skupnosti, s katero bi ustanovili 12 nem-

skih divizij, dokler ne bodo proučili tudi zadnje možnosti za odpravo hladne vojne. ZDA so se tja do julija upirale sestanku s Sovjetsko zvezo zato, ker bi le-ta pomagal francoskemu parlamentu, da odloži ratifikacijo evropskega pakta, in zato, ker so sodile, da Zahod ne sme iti na konferenco, dokler z ratifikacijo tega sporazuma svojega položaja ne utrdi. Kasneje pa je Washington na konferenci treh zunanjih ministrov, ki je bila julija, sklenil vendarle privoliti v zamisel o sestanku štirih. To je storil, kot piše »New York Herald Tribune«, v prepričanju, »da bo neuspeh konference pokazal, da Rusija ni voljna pogajati se o glavnih sprih med Vzhodom in Zahodom.«

Prepričanje, da bo berlinska konferenca »razkrila polom sovjetske zunanje politike«, smatrajo za osnovo ameriške privolitve za sestanek z Molotovom.

V zvezi s tem domnevajo washingtonski opazovalci, da so se na bermudskem sestanku dogovorili o naslednjih točkah: prvič, zahodne države se bodo v Berlinu uprle vsakemu poskusu Molotova, da bi konferenco zavlačeval in predlagal vključitev Kitajske v razgovore, drugič, Zahod mora vztrajati na starem stilišču, da je treba razpisati svobodne volitve v vsej Nemčiji pred sestavo splošno nemške vlade, kar je v nasprotju s sovjetsko zahtevo, naj sestavijo takšno vlado pred volitvami, in tretjič, vztrajati na tem, da je treba reševati samo vprašanje Avstrije in Nemčije ter da ne smejo dovoliti Molotova, da bi med razgovori tudi zahteval, naj se Zahod odreče svojim vojaškim načrtom in naj odpravijo ameriška vojaška oporišča v Evropi.

Vidali na iredentistični liniji

Kominformovski vodja je zagrozil, da bo organiziral generalno stavko, če bi prišlo do morebitne konference petih o tržaškem vprašanju

Trst, 14. dec. (Tanjug). Vodja tržaških kominformovcev Vidali je na sestanku svojih pristašev ponovno zahteval, naj na STO pod nadzorstvom OZN izvedejo plebiscit, na katerem bi glasovali le o priključitvi k Italiji, ali pa o upostavitve neodvisnosti. Na vprašanja nekaterih novinarjev, za kaj bi se odločila njegova stranka, Vidali ni hotel odgovoriti, trdeč, da bi v primeru plebiscita sklical kongres, ki bi moral o tem še odločiti.

Tukajšnji opazovalci sodijo, da bi Vidali s pomočjo svojega

partijskega aparata poskrbel, da bi bili na takem kongresu »izvoljeni samo tisti, ki so za priključitev k Italiji«. Zlasti poudarja, da je Vidali s ponovnimi zahtevami po »plebiscitu« vnovič pokazal svoje sovraštvo proti tržaškim Slovincem ter njihovim narodnim čustvom in težnjam.

Na tem sestanku je kominformovski vodja tudi zagrozil, da bo pozval voditelje ostalih krajevnih iredentističnih organizacij, naj razglase skupno generalno stavko v času, ko bo prišlo do morebitne konference petih o tržaškem vprašanju.

DANES PO SVETU

Zasedanje Sveta atlantskega pakta v Parizu

Eno izmed vprašanj je vojaške narave. Če govorimo točneje, gre za oborožitev. Glede tega je bilo že toliko storjenega, da mnoge evropske članice tega pakta niso pripravljene dati nadaljnjih gospodarskih žrtv in zdaj pričakujejo, da bodo prilagodili oborožitev sedanjih enot atomskemu orožju. Ameriški voditelji pakta pa ne zamude nobene prilike, da ne bi opozorili na še vedno nezadostno oborožitev atlantskega pakta. Pred šestimi meseci je tedanji poveljnik oboroženih sil atlantskega pakta general Ridgway dejal, da se severnoevropske države članice ne bi smele upreti hujšemu napadu. Srednji Evropa je menil Ridgway, ima dovolj moči za samoobrambo. Toda njenim članicam manjka stalna vojska, da to možnost spremene v stvarnost. Največja slabost na vseh področjih pa je letalstvo. V vsakem primeru, je trdil Ridgway, se evropske članice ne bi smele izogniti vojaškemu porazu z vsemi njegovimi katastrofalnimi posledicami.

General Gruenther, sedanjí poveljnik, zahteva več divizij, več rezervnih formacij, večje in boljše letalske enote. Predvsem pa je dal vedeti, da sta mu potrebna nemška vojska, se pravi, evropska obrambna skupnost.

Spriču teh zahtev pa so nastali novi problemi. Francozi nečelo oborožene Nemčije. Iz včerajšnjega Bidaultovega govora je videti, da mora le-ta, čeprav je pristaš oborožitve Nemčije, upoštevati, da njegovih nazorov ne podpira večina parlamenta.

Čeprav je očitno, da bo nemško vprašanje prevladovalo na tem XII. zasedanju Sveta atlantskega pakta, ni verjetno, da bo obrodilo kakšne stvarne svedbe pred berlinsko konferenco. Kajti nasprotja med zavezniki so takšna, da komajda omogočajo enotno stališče do berlinske konference.

Za nas, ki smo neomajni v obrambi miru in v odporu vsaki agresiji, bi bilo normalno, da gledamo atlantskega pakta pa precejšnjo pomena, če bi na tem zasedanju preprečili nekatere načrte, ki niso v skladu z interesi miru.
V. T.

Smith bo sprejel Zarubina

Washington, 14. dec. (UP). Sovjetski veleposlanik v Washingtonu Zarubin je danes zaprosil, naj bi ga sprejel Bedel Smith, ki v Dullesovi odsotnosti opravlja dolžnosti zunanjega ministra. Bedel Smith bo sprejel Zarubina drevi ob 22. uri.

Predstavniki sovjetskega veleposlanstva je izjavil, da ne veruje, da gre za odgovor na Eisenhowerjev predlog o kontroli atomskega orožja. Pripomnil pa je, da mu namen obiska ni znan.

FRANCIJA Glasovanje o vojaških kreditih

Paris, 14. dec. (AFP). — Francoska skupščina je sprejela nemško finančnega zakona, med njimi tudi enega, ki določa vojaške kredite v znesku 1100 milijard frankov.

KOREJA Severnokorejske obtožbe

Pjongjang, 14. dec. — Kitajska časopisna agencija poroča, da je severnokorejska vlada obtožila ameriške čete na Koreji, da so ubile 33.000 severnokorejskih ujetnikov. Te ujetnike so ubili, trdi severnokorejska vlada, med gonjo južnokorejskih in ameriških vojaških oblasti, da bi ujetnike prisilile, naj odklonijo repatriacijo. V severnokorejskem poročilu je rečeno, da so ameriške vojaške oblasti delale z ujetniki poskuse, da so jih puščale dalj časa brez hrane ter so organizirale množične uboje in teror v ujetniških taboriščih, da bi tako vplivale na ujetnike, naj odklonijo repatriacijo.

ZDA Na svetu je 84 milijonov telefonov

New York, 14. dec. (UP). — Ameriška brzojavno-telefonska družba je sporočila, da je danes na svetu 84 milijonov telefonov in da ljudje zdaj telefone bolj uporabljajo in dlje govore kot prej. Čeprav se je v štiri milijone podvojilo v primeri s predvotno dobo, so še vedno na svetu področja, kjer nimajo telefonskih napeljav, kakor na primer na Gronlandu in Jemenu in na Salomonskih otokih.
Po številu telefonov so na prvem mestu ZDA s 50 milijoni, sledi Velika Britanija s 6 milijoni in Zahodna

Nemčija z okrog 3 milijoni telefonov. V ZDA pride en telefon na vsake tri prebivalce, v ostalih delih sveta pa povprečno na 64 prebivalcev.

Iz državne službe so odpustili vse »komunistične simpatizerje«

Washington, 14. dec. (AFP). — Ameriški minister za pravosodje Herbert Brownell je izjavil, da bodo prihodnje leto program upravne varnosti izpopolnili. Tako se bo, če pripomni Brownell, državna administracija znebila komunističnih simpatizerjev, tiste pa, ki prihajajo iz tujine, bomo posebej preganjali.

Demokrati podpirajo Eisenhowerjevo pobudo

Washington, 14. dec. (AFP). — Predsednik nacionalnega komiteja demokratske stranke Stephen Mitchell je izjavil, da znaten del demokratov podpira predlog predsednika Eisenhowerja o mednarodni atomski skupnosti. Hkrati je izrazil prepričanje, da bo Eisenhowerjeva pobuda nalezela na široko podporo demokratov v Kongresu. Ta predlog priča,« je izjavil Mitchell, »da Eisenhower zvezo nadaljuje zunanjo politiko, ki jo je začela uveljavljati prejšnja demokratska vlada.«

ZAHODNA NEMCIJA Švedsko železno rudo bodo ceneje kupovali

Bonn, 14. dec. (Tanjug). — V Stockholmu je bil med švedskimi in nemškimi predstavniki dosežen sporazum o pocenitvi švedske železne rude, ki jo izvažajo v Nemčijo, za 10%. Nemški trgovci so uvozili 1953. iz Švedske 5,6 milijonov ton železne rude, za prihodnje leto pa so predvideli uvoz 4,7 milijonov ton.

KITAJSKA Pekinski radio obtožuje Deana

Peking, 14. dec. — Pekinski radio je obtožil ameriškega odposlanca Arthurja Deana, šes da ni hotel razpravljati o Sing Man Rijevi akciji za osvoboditev ujetnikov. Položaj, ki je nastal po prekinitvi pogajanj, je

hoyer objavil, da bodo prihodnje leto program upravne varnosti izpopolnili. Tako se bo, če pripomni Brownell, državna administracija znebila komunističnih simpatizerjev, tiste pa, ki prihajajo iz tujine, bomo posebej preganjali.

VELIKA BRITANIJA V Camberri bo sestanek finančnih ministrov držav Britanske skupnosti narodov

London, 14. dec. (UP). — V Camberri v Avstraliji bo v prvi polovici januarja sestanek finančnih ministrov držav Britanske skupnosti narodov, na katerem bodo obravnavali napredek, ki je bil dosežen glede liberalizacije funtsterlingov. Britansko delegacijo bo vodil finančni minister Butler.

LIBIJA Nixon za oborožitev Japonske

Tripolis, 14. dec. (UP). — Podpredsednik ZDA Nixon je včeraj izjavil, da bi se Japonska morala oborožiti in da so ZDA 1946. napravile napako, ko niso Japonski pomagale, da bi se vnovič oborožila. Nixon je pripomnil, da je na svojem potovanju po azijskih državah naletel na neznanen neugoden odziv s svojim govorom o ponovni oborožitvi Japonske.
Nixon je tudi trdil, da v azijskih državah protikomunisten prevladuje nad nevtiralizmom. Nixon ni hotel navesti posameznih držav, kot dokaz za svojo trditve. Vendar je kot primer obtožja, ki prevladuje v večini azijskih držav, navedel »borbeni protikomunisten Iran«. Prav tako ni hotel odgovoriti na vprašanje o odnosih med Indijo in Pakistanom. Vendar opozoril opozarja, da je čedalje več znamenj, ki kažejo, da bo Amerika v zvezi z vojaškim sporazumom med Pakistanom in ZDA najbrž zaostri svojo politiko proti Indiji.

Herbert Brownell

ZADNJA POROČILA

Z ZASEDANJA DONAVSKE KOMISIJE

Pravilnik o sekretariatu je bil soglasno sprejet

Galca, 14. dec. (Tanjug). Na današnji plenarni seji Donavske komisije so bile soglasno sprejete odredbe o organizaciji sekretariata in urada Donavske komisije, kakor tudi razpored nameštenskih mest. V predpise so bili vključeni amandmani jugoslovanske delegacije. S tem je bila zaključena razprava o tretji in četrti točki dnevnega reda.

Na osnovi predloga o organizaciji sekretariata, ki ga je stavilo dosedanje tajništvo, je bil sekretariat Donavske komisije razdeljen na 6 odsekov. Doselej jih je imel 11. Med najvažnejšimi je odredba, ki se nanaša na položaj direktorja, ki vodi upravni aparat sekretariata. Doselej je za svoje delo odgovarjal sekretarju Donavske komisije, po novem bo podrejen neposredno komisiji. V službi pri Donavski komisiji bo v bodoče 33 namesto dosedanjih 62 nameštencev.

Sej jugoslovanske delegacije Dragomir Djurić je v diskusiji izjavil, da se jugoslovanska delegacija, kar se organizacije uprave pri Donavski komisiji tiče, v glavnem strinja s predloženim pravilnikom. Stavil je nekaj dodatnih predlogov. Pri tem je ugotovil, da je njih namen zgolj natančnejša formulacija predloženega pravilnika. Izrazil je zadovoljstvo jugoslovanske delegacije, da so se predlagatelji novega pravilnika oprli na predloge, ki jih je stavila jugoslovanska delegacija že na prejšnjih zasedanjih in ki so bili doslej zavrnjeni.

Delegati Madžarske, SZ in Češkoslovaške so jugoslovanske dodatne predloge označili za koristne ter, da so v skladu s duhom celotnega načrta, ki ga le še natančneje precizirajo in izpopolnjujejo v nekaterih nadrobnostih. Izjavili so, da se načelno strinjajo z njimi, posebno kar se tiče določb o pristojnosti upravnega aparata Donavske komisije. Predlagali so, da se jugoslovanski dodatni predlogi upoštevajo pri sestavi ustreznih posebnih pravilnikov o delu posameznih sekcij.

Velebit pri Kirkpatricku

London, 14. dec. (Tanjug). Jugoslovanski veleposlanik v Londonu dr. Vladimir Velebit je bil danes popoldne v Foreign Officeu pri stalnem tajniku britanskega zunanjega ministrstva Ivonu Kirkpatricku. Na tem sestanku, ki je zanj dal pobudo jugoslovanski veleposlanik, je bilo govora o položaju v zvezi s tržaškimi vprašanjem.

DRUGA HO SI MINHOVA PONUDBA

Saigon, 14. dec. (AFP). Ho Si Minh je v poslanici vietnamskemu narodu ponovno izrazil pripravljenost za pogajanja s Francijo. Izjavil je: Ako francoska vlada želi, da se vietnamsko vprašanje reši na mirolnem način, sta ljudstvo in vlada demokratske republike Vietnam za pogajanja.

Adenauer se skuša zavarovati pred nevtralizacijo Zahodne Nemčije

(Od stalnega dopisnika »Borbe«) Bonn, 14. dec. Nepsredno po povratku iz Pariza je kancelar Adenauer v palači Schaumburg sprejel novinarje in jim dal daljšo izjavo, v kateri se je ustavil predvsem pri napovedani berlinski konferenci s SZ.

Naglasil je, da se nemška vlada popolnoma strinja z zahodnimi vladami, ki tokrat ne bodo ničesar ukrenile brez Nemčije ali proti njenim interesom. Zahodnonemška vlada ni zahtevala, da bi se berlinske konference udeležil tudi njen zastopnik kot opazovalec, ker sodi, da bi utegnila SZ v takem primeru terjati, da se konference udeležijo tudi opazovalec vzhodnonemške vlade. Zahodnonemška vlada spričo tega tudi ne bo ničesar izgubila, ker

so zahodne vlade obetale, da se bodo posvetovale z njo tako pred berlinsko konferenco kakor tudi za časa konference o vseh vprašanjih, ki jo zadevajo.

Sovjetska politika se slej ko prej zavzema za nevtralizacijo Nemčije. Nevtralna Nemčija, je dejal, pa bi ostala neodvisna le kratak čas. Prišla bi pod sovjetski vpliv in postala bi moskovski satelit. Kmalu bi ji po tej poti sledile še druge evropske dežele. Adenauer je omenil tudi razgovore z Bidaultom o posarskem vprašanju. Dejaj je, da ti razgovori niso bili tako brez pomena, kakor meni nemški tisk.

Politični opazovalci sodijo, da je hotel kancelar z izjavami o berlinski konferenci prepričati sleherni razpravo o nevtralizaciji Nemčije na berlinski konferenci, na kateri bi sovjetska delegacija utegnla staviti tak predlog.

Libanonski socialisti v Beogradu

Beograd, 14. dec. (Tanjug). Delegacija libanonske socialistične stranke pod vodstvom generalnega sekretarja Djumbata, ki se mudi v Beogradu, se je danes sestala s člani glavnega odbora SZDLJ. Sestanka se je udeležil tudi Milovan Djilas. Razpravljali so o razvoju socializma v Jugoslaviji in o vprašanih socialističnih gibanj v svetu. Komisija za mednarodne zveze je libanonski delegaciji priredila kosilo.

Zvečer so se libanonski socialisti sestali z novinarji. Razgovor je trajal dve uri. Nanašal se je na razvoj našega gospodarstva, na našo socialno zaščito in položaj delavcev. Jugoslovanski novinarji so se zanimali za libanonska notranja vprašanja.

RAZPRAVA O TRSTU v Varnostnem svetu OZN znova odgodena

New York, 14. dec. (AFP). Varnostni svet OZN se je popoldne sestel in razpravljal o sovjetskem predlogu za ureditev tržaškega vprašanja. Z 8 glasovi proti 1 (SZ) je sprejel ameriško resolucijo, po kateri se razprava o sovjetskem predlogu odgodi do rezultata diplomatskih razgovorov, ki so sedaj v teku. Libanonski delegat se je vzdrl glasovanja.

Ameriški delegat Wadsworth je v svojem govoru zagovarjal potrebo, da Varnostni svet ne preudari naporov zahodnih sil za ureditev tržaškega vprašanja, ki so sedaj v teku. Napetost v zvezi s tržaškimi vprašanjem, je dejal, se je zmanjšala in to opravičuje nade, da se bodo sedanji razgovori zaključili z uspehom.

Angleški delegat Jebb je podprl ameriški predlog in je izrazil zadovoljstvo zaradi umika čez t

italijansko-jugoslovanske meje. Višinski je vztrajal pri stališču, ki ga je zavzel že na prvi seji Varnostnega sveta, ki se je nanašala na tržaško vprašanje. Razgovori o Trstu, je dejal, pomenijo dejansko kršitev mirovne pogodbe z Italijo. Vztrajal je pri njeni izpolnitvi in pri imenovanju guvernerja za Tržaško ozemlje. ZDA hočejo rešiti tržaško vprašanje, kakor je to sedaj v interesu atlantskega pakta.

FOSTER DULLES NAPOVEDUJE:

Preusmeritev ameriške politike če ne pride do ustanovitve evropske obrambne skupnosti

Pariz, 14. dec. (AFP). Svet ministrov atlantskega pakta je imel danes dve seji. Po otvorenem govoru francoskega zunanjega ministra so dopolnjevali še Anthony Eden, Foster Dulles in turški zunanji minister Köprülü.

Na popoldniški seji je ponovno govoril ameriški zunanji minister o obliki vprašanj. V razpravo so posegli zunanji ministri Danske, Norveške, Belgije, Kanade, Grčije in Italije. Razprava o obliki političnem položaju bodo jutri nadaljevali.

Danes popoldne je Foster Dulles sprejel novinarje in jim izjavil med drugim, da bo Amerika pristojna, odločiti se za »bolestno preorientacijo svoje načelne politike, če ne pride do ustanovitve evropske obrambne skupnosti.

Angleški zunanji minister je v svojem govoru izrazil željo, da bi Nemčija sodelovala v obrambi zahodne Evrope na način, kakor ga najbolje omogoča pogodba o evropski obrambni skupnosti. Atlantski pakt, je dejal, se bo moral še nadalje zavzemati za okrepitev obrambe in varnosti zahodne Evrope ne glede na kakršnokoli taktiko SZ.

Dulles je dopoldne izjavil, da se je sovjetska vlada odločila za novo orientacijo v zunanji politiki predvsem zaradi težav, na katere naj bi bila naletela v Pekingu. Dejaj je pa, da ne veruje v iskrenost Kremlja. Izrazil je tudi svoje pomisleke glede rezultatov napovedane berlinske konference.

Skandinavski ministri so razpravljali o ekonomski in socialni plati atlantskega pakta ter o nemškem vprašanju. Belgijski zunanji minister Van Zeeland je poudaril, da je evropska obrambna skupnost ključ celotnega atlantskega sistema.

Tudi francoski zunanji minister Bidault je popoldne posegel v razpravo in utemeljeval francoske pridržke v zvezi z evropsko obrambno skupnostjo. Opozoril je, da gre za povezavo s sedanjo Nemčijo, katere meje še niso definitivno določene. V zvezi z nje- njo združitvijo bi se v danem primeru Francija morala angažirati preko svojih možnosti.

V razgovoru z novinarji je Foster Dulles utemeljil svojo ultimativno izjavo o eventualni spremembi celotne ameriške zunanje politike s tem, da je treba enkrat za vselej napraviti konec slehernemu nasprotovanju med Francijo in Nemčijo. Ameriška vlada ne odreja podpore zahodni Evropi, toda po zakonu, ki ga je sprejel ameriški kongres, bo morala prihodnje leto polovico svoje pomoči vezati na evropsko obrambno skupnost. Le-ta Evropi ni potrebna samo spričo trenutne nevarnosti z Vzhoda, marveč tudi v primeru, da bi te nevarnosti ne bilo. Skupnost mora Evropo obvarovati samo uničenja. Evropska notranja nasprotstva so bila razlog obeh zadnjih svetovnih vojn.

Nevarnost napada z Vzhoda ni neposredna, a še zmeraj obstoja. SZ razpolaga z velikimi zalogami atomskega orožja. Predvsem poskuša utrditi sedanji režim doma in v satelitskih deželah ter izzvati razdor v zahodni Evropi. Če bi ji to uspelo, bi se Evropa v nekaj letih znašla v zelo resnem položaju.

Nocojšnji listi pa so objavili vest, da je Anglija pripravljena

Severnokorejski protest proti prekinitvi razgovorov v Pan Mun Jomu

New York, 14. dec. (AFP). Severnokorejski zunanji minister je v posebni noti, ki jo je poslal tajništvu OZN, protestiral proti ameriškemu zavlačevanju razgovorov za korejsko politično konferenco. Ameriki očita, da sabotira razgovore vojnih ujetnikov s kitajskimi in severnokorejskimi zastopniki. Očita ji tudi, da ne utemeljeno vztraja pri zahtevi, da se SZ udeleži konference le na strani Kitajske in Severne Koreje.

Severnokorejska in kitajska delegacija pa sta danes v posebni

izjavi zahtevali obnovo razgovorov v Pan Mun Jomu. Hkrati sta vztrajali pri svojem stališču o zahrbtosti ameriške politike v zvezi s pripravami za korejsko politično konferenco.

KONGRES SUDANSKE STRANKE UMA

Hartum, 14. dec. (AFP). Tu se je danes začel kongres sudanske stranke Uma, ki je bila poražena pri zadnjih volitvah. Na kongresu se je zbralo 4000 delegatov. Bivši prosvetni minister El Mahdi je izjavil, da Uma priznava rezultate volitev, da ne odobrava akcije egiptске vlade v času volilne kampanje.

12 NAŠIH KRAJEV

ČE GRADITA HIŠO

predsednik in podpredsednik okraja...

slednjih vrstah, se pleto v Murški Soboti že več mesecev. Zajela je vso Prekmurje in še dalje sega njen odmev. Začelo se je spomladi, ko sta pričela predsednik OLO Stefan Sabjan in podpredsednik Alojz Benko graditi hišo - dvojček na eni izmed naj-

lepših parcel v Murški Soboti. V začetku se je samo sušljalo o tem, pozneje pa je izbruhnilo z vso silo na dan.

Ze julija so med razpravo na mestni partijski konferenci precej ostro govorili o tej stvari. Zato so sestavili tričlansko komisijo, ki je zadevo precej na hitro raziskala, v poročilu pa dopuščala možnosti za nekatere pomankljivosti in v jedro in prodria. Vse je kazalo na to, da je treba začeti z drugo platjo. Na pobudo OK je bila sestavljena druga komisija, ki naj razišče početje gradbenega tehnika Stefana Srake, okrajnega službenca, šefa cestne uprave pri OLO. Predsednika OLO Sabjana in Benka opozorili, naj pred Srako disciplinsko sodišču, česar pa ni storil. Nazadnje se je Sraka kljub vsej potuhli znašel v zaporu.

DECEMBRA 1941. LETA SO ODŠLI PRVI ŠKOFJELOČANI K PARTIZANOM

V Škofji Loki bodo proslavljali od 18. do 22. t. m. prvikrat občinski praznik. 18. decembra 1941. leta so odšli prvi borci, partizani iz Škofje Loke v boj proti okupatorju.

Naslednji dan bo Škofjeločane zbudila godba JLA, hkrati pa bo tudi budnica na Trati. Odkrili bodo spominske plošče na Domu armije (bivše sodišče), na križišču Pevno-Crnogrob, kjer je bilo ustreljenih 7 talcev, in pri podjetju »Jelovica«. Nato bo zbor partizanov pred pošto, nato pa mimo hoda in spominska svečanost na Mestnem trgu. Naslednji dan bodo vojaške vaje z napadom na Škofjo Loko. V nedeljo bo v počastitev dneva JLA svečana akademija za mladino, ki jo prireja garnizija JLA. Vojaška razstava pa bo v gimnaziju. Zvečer bo priredilo KUD komedijo »Draga Ruth« kot otvornitveno predstavo v letošnji sezoni. V ponedeljek bo še slavnostna akademija škofjeloške garnizije, v torek pa bodo predvajali »Brigadni film«.

V pretekli zimi je bil Sraka še zaposlen pri okrajnem gradbenem podjetju »Sograde«. Kolektiv ga je odpustil, ker ga ni maral, pa tudi sicer se Sraka ne navdušuje za našo sodobno družbeno ureditev. Kaj kmalu je dobil zaposlitev na okraju. Lahko rečemo, da si je pridobil zaščito pri vodilnih dveh funkcionarjih. Ničilo ni opazil ali pa ni hotel opaziti, kako Sraka zraven službe opravlja še drug donosni posel. S podjetjem »Očura kamen« v Lopoglavci - Hrvat-ska je imel dogovor, da bo prodajal njihove kamen v Prekmurju. Tako je v nekaj mesecih razprodal 57 vagonov lomljenega kamna in zaslužil približno 120.000 dinarjev. Njegovo delo je torej bilo pisanje naročilnic, izstavljanje računov in manipulacije z denarjem in vsak prostorninski meter mu je vrgel okrog 200 din čistega dobička. Ljudje so se šušili početuju Srake, nihče pa mu ni stopil na prste. Sraka je seveda znal to preprečiti.

Ko sta Sabjan in Benko začela zidati hišo, je Sraki uspelo doseči sklep, da bo vsak cestar in delavec delal en dan pri gradnji hiše, zamujeni delovni dan pa bodo s podaljšanim delovnikom nato nadomestili. Prišlo je delat 26 cestarjev, ki so opravili 34 delovnih dni, kar znaša 9040 dni škode. Oba graditelja sta jih videla, ukrenila pa nista ničesar. Sraka je bil silno »dosleden«. Delavec iz gramoznice, ki niso prišli delat, je pri mesečnih plačah odtegnil po 200 din za en delovni dan; tako da je odtegnil 18 delavcem 3600 din, od tega zneska je za 2800 din znižal račun investitorjema pri delovni sili, njima pa tega ni povedal.

Bij pa tudi drugače silno »slišna«. Za gradnjo hiše je nabavil gramoz, kjer je zaračunal samo delo pri izkopu in nakladanju, »pozabil« je pa zaračunati sam gramoz, kar znaša najmanj 3360 din, če računamo gramoz po 30 din prostorninski meter. Iz privatnih gramoznic pa je plačoval.

VEČER OPERNIH ARIJ

Svoj sinočnji spored z zgor-njim naslovom je Radio-Ljubljana dajal obenem kot javen koncert. Solisti so bili razen člana domače opere, baritonista Sama Smerkotja, trije gostje, in sicer altistka Marijana Račev, sopranistka Ksenija Vidali in tenorist Noni Žunec. Spremljal je orkester ljubljanske Opere pod vodstvom Dimitrija Zebreta. Spored dvanajstih opernih arij, uveden in zaključen z dvema opernima uverturama, je bil v vokalnem in samostojnem instrumentalnem delu skrbno pripravljen. Zlasti pevce, ki so bili glavna privlačnost večera, so ljubitelji znanih opernih melodij nagrajevali s hvaležnim priznanjem.

Clani Prešernove družbe, ko prejmete knjige, obnovite članarino!

»Svoboda« v Medvodah

Svoboda v Medvodah je doslej od ustanovitve precej lepih uspehov. Pridobila si je in si še pridobiva vedno več novih članov iz mladinskih vrst. Dramska sekcija je imela doslej 15 nastopov na domačem odru. S gostovanjem v Ljubnem na Gorani, skem, dve v Logatcu, eno v Prekmurju in dve v Bolniški Bistrici. V novem zboru pa je opazil, da v njegovem mladino. To bo morala Svoboda v bodoče povziti. Pri izri »Svoboda«, katere premiera bo ta mesec, nastopil tudi orkester glasbene šole. V tej spevigradi bodo sodelovale šolska, pevka in glasbena sekcija. Tudi izobraževalna sekcija s knjižnico in ljudsko univerzo dobro napreduje. Poseben odbor pripravlja predavanja za letos. Razen tega so priredili dva teatrska tečaja, ki ju obiskuje vsak ko so ljudi. Društvo pa trenutno prika-manjuje strokovno sposobnih ljudi. Prizadeva si tudi, da bi izboljšala kader in drugo opremo. Doselej se je vzdrževalo samo, upati pa je, da bodo pomagali tudi delovni kolektivi. Medvoška Svoboda je doslej v teatru in mojanju v okviru okraja tretje mesto in je dobila v nagrado več strokovnih knjig v vrednosti 12.000 dinarjev.

Avtobusno zvezo naj bi uredili

Iz Crnomitja vozi vsak dan avto-bus v 19 km oddaljeno Vinico zvezo ob nedeljah in praznikih. Avtobus vlakov ni ravno najboljše. Avtobus počaka vlak, ki pripelje iz Ljubljane zvečer, toda kdor hoče iti jutraj na vlak, mora peš, kajti avtobus privozi eno uro po jutranjem vlaku za Ljubljano, ali pa mora čakati na opolniti, da bi avtobus lahko prišel eno uro prej v Crnomelj in bi tako imel zvezo z jutranjim vlakom ob nedeljah in raznih praznikih pa je tako veliko ljudi, ki se žele pešati z avto-busom iz Crnomitja v Vinico, da je avtobus premajhen. Vanj pa natoči še enkrat več ljudi, kot je predpisano. Lahko bi se zgodila nesreča, posebno na lesnih mostovih in nevarnih. Ali ne bi bilo mogoče za praznike in nedelje dati še kako prevozno sredstvo, da bi se ljudje vozili udobneje?

J. D.

Krstna predstava v Kopru

Slovensko gledališče v Kopru je kot tretji premiero v letošnji sezoni uprizorilo dramo E. Freliha: »Vrnili se jes. Občinstvo je v polnem gledališču delo na vdušeno sprejelo.

Na sliki prizor iz III. dejanja.

OKRAJNI ZBOR PROIZVAJALCEV V GORICI UVELJAVLJA SVOJE ZAKONITE PRAVICE

OLO Gorica je postavil prisilno upravo v Tovarni cementa in salonita v Anhovem

Zbor proizvajalcev je sklenil razrešiti direktorja, šefa komercialnega oddelka in vodje obrata za salonit — Podjetje je zaradi kvarne kadrovske politike imelo nad 25 milijonov dinarjev škode

V petek, 11. decembra, je v Gorici zasedal Okrajni zbor proizvajalcev, pomnožen z direktorji vseh večjih podjetij goriškega okraja, s predsedniki Upravnih odborov, Delavskih svetov, sekretarji osnovnih organizacij in predsedniki sindikalnih podružnic teh podjetij. Tako razširjeni Zbor proizvajalcev je razpravljal o nerednem stanju v tovarni cementa in salonita v Anhovem. Na koncu je Zbor proizvajalcev goriškega okraja v celoti sprejel predloge posebne komisije, ki je od 17. novembra do 3. decembra proučevala vzroke za škodljive odnose v kolektivu in padeč kvalitete proizvodov v tej tovarni. Na seji so z odobravanjem sprejeli predlog o odpustitvi direktorja tovarne »15. decembra«, šefa komercialnega oddelka in obratovodje v oddelku za salonit. Vrh tega je Okrajni zbor proizvajalcev predlagal razpust tovarniškega Upravnega odbora in Delavskega sveta ter razpis novih volitev. Komisija, ki je začela poslovati na pobudo Okrajnega komiteja ZK in ki so jo sestavljali člani Okrajnega komiteja in en pravnik, je posebej predlagala, da je treba odstaviti sekretarja osnovne organizacije ZK v tovarni in izvesti volitve za novega sekretarja, vse vodilne uslužbence v tovarni, ki so komunisti in so pomagali poglabljati razdor v kolektivu, namesto da bi delali za napredek proizvodnje in krepili tovarištvo, pa kaznovati z odgovarjajočimi kaznimi, ki jih predvideva statut njihove organizacije za take primere. Tako so bili predlagani za kaznovanje sedanji sekretar osnovne organizacije ZK tovariš Vitez, bivši sekretar te organizacije tov. Marinič, ker je skrivaj nezdravih razmer v tovarni, direktor Češnovar in obratovodja v oddelku za salonit Anton Stanič.

Vsi ti ukrepi so prvi korak k izboljšanju škodljivih odnosov med kolektivom. OLO Gorica se je prek svojega Zbora proizvajalcev kot prvi odbor v Jugoslaviji poslužil izrednih pravic, da bi vnesel red v tovarno, in postavil do imenovanja novega direktorja ter do izvolitve novih predsednikov UO in DS v tovarno prisilno upravo.

Eden izmed vzrokov nerada v Anhovem: zapostavljanje strokovnih moči

Ce hočemo ugotoviti vzroke za nered v tovarni cementa in salonita v Anhovem, moramo poseči za nekaj tih nazivov in nesmotno kadrovske politike direktorja. Namesto da bi v Anhovem podpirali inženirje pri naporih za izboljšanje izdelkov, so jim talci ukazovali in nasprotovali z geslom, ki je v Anhovem prava bolezen, češ tovarna bo lahko shajala brez njih, oslanjaje se na podporo in nasvete inž. Hribernika iz Ljubljane, strokovnjaka za cement. Tipičen predstavnik takšnega pojmovanja je primer Antona Staniča, obratovodje v oddelku za salonit, ki je samovoljno delal »spokuzke« z mešanico kakovostno slabega stragarskega azbesta in anhovskega cementa, hkrati pa z nerom in povsod nasprotoval ednemu strokovnjaku v tovarni, mladi inženirki Valentiničevi. Omalovaževal je njeno laboratorijsko delo, ki je tovarno dejansko rešilo propada, in jo tudi drugače žalil z neprimernimi izrazi. Obratovodja Stanič je prišel v Anhovo pred dvema letoma in sicer s priporočilom Generalne direktorije gradbenega materiala, ki jo je vodil kot direktor tovariš Gosak. Čeprav električar po stroki, je bil postavljen v tovarno, da bi v njej uveljavil uporabo domačega stragarskega azbesta, s čimer je hotela bivša Generalna direktorija gradbenega materiala opravičiti velika investicijska sredstva, vložena v ta rudnik. Anton Stanič je pri svojem delu prejel polno podporo Generalne direktorije in je to zaupanje tudi na vsakem koraku izkoriščal. Četudi je praksa pokazala, da šestoklasnega stragarskega azbesta ni moč porabiti za izdelavo salonita, temveč le v mešanici z boljimi azbesti, je Stanič hotel dokazati, da je stragarski azbest za izdelavo salonita primeren. Kvaliteta anhovskih izdelkov, zlasti azbestnih cevov, je nehalno padala sprič množične uporabe stragarskega azbesta. Stanič pa je vžil temu pripisoval krivdo za slabšo kakovost salonita anhovskemu cementu. Čedalje več reklamacij je dohtekalo v podjetje in šele tedaj, ko je grozil popoln polom, se je direktorja spametovale in je poverila sestavo salonitne mešanice inženirki kemije, Zori Valentiničevi. Dotihmal je bila ta mlada strokovnjakinja napadeno zaposlena kot obratni inženir in zato ni čudno, da svojemu delu ni bila kos. V tovarno je prišla pred tremi leti in se je kot obratni inženir bavila z vsemi drugimi deli, le z laboratorijskim raziskovanjem ne. Odkar pa je postala obratni inženir v salonitnem oddelku, se je začela kakovost izdelkov naglo izboljševati. Končno se je izkazalo, da je bilo »strokovnjaštvo« iz oddelka za salonit odstranjenega obratovodje Staniča krivo za slabo kakovost salonita in za množične reklamacije ter da ne drži njegova trditve o slabi kvaliteti anhovskega cementa.

Obratovodja Stanič je iz golega karlerizma skrivaj tabele s tehničnimi podatki za izdelavo salonita

Inž. Zora Valentiničeva se je kot strokovnjak poslužila inozemske literature in nasvetov tujih strokovnjakov, ki so obiskali tovarno. Sestavila je pravilno zmes azbesta in laboratorijsko dohotila, koliko azbestne mešanice je treba uporabiti na določeno količino cementa. Kvaliteta salonitnih izdelkov se je v kratkem občutno izboljšala, hkrati pa so začeli padati proizvodni stroški, ki so po Staničevi krivdi nezasišeno narasli. Inž. Valentiničeva je smotno znižala doza-

cijo azbesta, hkrati pa povečala proizvodno tvorniških metrov salonita na 24 ur.

Skoda, ki jo je utrpelo podjetje zaradi reklamacij, bi bila odstranjena, če bi anhovski direktor Češnovar upošteval strokovne moči in če jih ne bi zapostavljal, s čimer je podpiral primitivne »strokovnjaške« težnje obratovodje, kakršen je bil Anton Stanič. Tako pa je bilo iz evidence v komercialnem oddelku tovarne moč ugotoviti, da je zgolj zaradi reklamacij utrpela tovarna »15. septembra« nad 25 milijonov škode.

Zanimivo je, da »strokovnjaki«, kakršen je bil obratovodja Stanič, inž. Valentiničevi niso hoteli priznati njenih delovnih uspehov, ampak so dvig kvalitete in znižanje proizvodnih stroškov pripisovali uspehom Staničevega »novatorstva«. Se dalj so šli ti ljudje iz golega karlerizma. Obratovodja Stanič je namreč do dne, ko je Upravni odbor izglasoval odpuščanje inž. Valentiničeve (to krivico je okrajni zbor proizvajalcev v Gorici na zasedanju v petek, 11. dec. popravil tako, da je odpoved inž. Valentiničevi preklical in sklenil, da bo le-ta ostala v tovarni, dokler zanjo ne bodo dobili nadomestila) skrivaj dve italijanski tabeli s tehničnimi podatki za proizvodnjo salonita, ko pa je zanesljivo izvedel, da se mu inž. Valentiničeva kot nezaheljena tekmečica ne več bati, sta se pogrešani tabeli spet pojavili. Našel jih je laborant v pisarni obratovodje Staniča. Ko so pregledali obe tabeli, so ugotovili, da je bila mešanica inž. Valentiničeve pravilna in da se kakovost novega salonita v Anhovem zelo približuje kakovosti italijanskih izdelkov te vrste.

Najdene table je pustil v podjetju italijanski tehnik Ravetti, ki je vodil salonitni oddelček za časa ZVU in ki se je tudi kasneje v pisnih nekaterim znanecem v tovarni zanimal za proizvodnjo v Anhovem. Tehnik Ravetti je celo ponudil svoje izkušnje in je bil pripravljen tovarni pomagati odstraniti nekatere proizvodne težave. Direktorju Češnovarju o tem pismu ni ničesar znano in trdi, da ga direktorja ni prejela.

Kdo je kriv, da se je kolektiv tovarne v Anhovem opredelil v tri tabore?

Primitivizem v tovarni »15. septembra« je mogel uspevati le zato, ker si je direktor Češnovar zapravil zaupanje kolektiva, pri tem pa zabredel v omalovaževanje strokovnjakov, pa tudi organov delavske samouprave. Direktor Češnovar je bil zaradi nezaupanja nasproti uslužbenecem in delavcem prisiljen opravljati več dela kot ga je bilo direktorju potrebno opravljati, s tem pa se je kot despot pri delavstvu osovražil. In to so bili ugodni pogoji za oživljanje sektaških težnj med kolektivom; le-ta se je namreč ob menjavi nekaterih bivših direktorjev tovarne razdelil na tri pravcate tabore, na »gosakovce« (pristaše bivšega direktorja), »češnovarce« (pristaše sedanjega direktorja) in neodvisne, ki si žele reda v tovarni in napredka v proizvodnji. Slednji so v večini in to je zdravo jedro, na katero se bosta morala osloniti prisilna uprava in bodoči direktor.

Osnovna organizacija ZK, Delavski svet, Upravni odbor in sindikat vpleteni v »strankarstvo« in sektaštvo

Delavski svet in Upravni odbor v tovarni »15. septembra« sta se spuščala v drobne strokovne probleme, namesto da bi odločno posegla v nered in utrdila svoj ugled. Direktor Češnovar obeh predstavniških teles

Pred tovarno v Anhovem so važne naloge

Sklepi, ki so jih sprejeli na zasedanju Zbora proizvajalcev v Gorici, so naleteli na splošno odobravanje in javnosti. Zlasti pa odobravaljo goriški ljudje predlog o zaslišni upravi v tovarni cementa in salonita v Anhovem, ker bodo prihodnje leto to tovarno temeljito prenovili in razširili, za kar bodo potrošili več milijardna sredstva. Vsi želijo, da bi v tovarni čimprej vpejal red, da bi se dvignila proizvodnja in da bi ukrepi goriškega Zbora proizvajalcev med delavci v Anhovem našli ljudi, ki se bodo zanje zavzeli in jih podprli z vsemi močmi.

Samouprave ni upošteval in sta se zato Upravni odbor in Delavski svet izgubljala v razpravah o tarifnem pravilniku. Edina skrb le-teh je bila, doseči izravnavo plač po geslu »vsi imamo enake potrebe in enaka usta«. Pri delitvi dobička v tovarni so bili na primer enako nagradjeni laboranti in vratarji, kar je seveda vzbudilo veliko nezadovoljstvo in še povečalo razdor med kolektivom. Sploh so bile slabše plače inženirjev krive, da noben strokovnjak v tovarni ni ostal dalj kot nekaj mesecev. Vsi prejšnji inženirji (na primer tov. Sotler) so odpovedali službo zaradi slabih plač.

Sklepi, ki sta jih sprejemala UO in DS, po večini niso bili izvršeni, ker njih izvedbe nihče ni kontroliral. Spričo tega je direktor zlahka krtil njune pravice in uveljavljal svoj voljo. V odnosu do strokovnjakov sta si bila tako UO kot DS edina, da se mora namreč inženir pokoravati laiku. Zato sta tudi naselja Antonu Staniču in postala izvrševalca njegovih stremuških težnj. Direktor Češnovar je pri tem soodgovoren, saj nikdar ni nasprotoval pristanskemu ravnanju s strokovnjaki, temveč v takih primerih celo poudarjal, da noče krtili samostojnosti Upravnega odbora in Delavskega sveta.

Osnovna organizacija ZK se je popolnoma podredila sektaškemu in frakcijskemu boju med omenjenimi tremi tabori. Zamemljala je politično delo in se vtkala v tehnične proizvodne probleme, namesto da bi napravila konec razdorom med kolektivom. Dopustila je, da se je v kolektivu uveljavila »uravnoličenost« pod že omenjeno parolo o enakih ustih in trebih. Zanimivo je, da med preiskavo v podjetju niti komunisti niti nekommunisti niso upali govoriti s člani komisije, če je bil navzoč sekretar osnovne organizacije ZK, nekommunisti pa niti tedaj, če je bil prisoten kdo izmed članov ZKS. Vse to opozarja na komandantske odnose in na strah, ki ga čutijo vsi pošteni delavci do despotizma anhovskih komunistov.

Končno pa je treba poudariti še, da niti direktor Češnovar kot član Okrajnega komiteja ZK v Gorici, niti sekretar osnovne organizacije ZK v tovarni tov. Vitez (kakor tudi bivši sekretar Marinič) niso obvestili komiteja o stanju v tovarni, čeprav je bila to njihova dolžnost.

In na koncu: zakaj je bila izrečena nezaupnica direktorju Češnovarju?

Poleg že omenjene napačne personalne politike je direktorju Češnovarju moč očitati, da je bil do podrejenih oster in grob, da ni zaupal v njihove sposobnosti in je zato nujno moral zabresti v prekomerno delo. Treba pa je priznati v prid tovarišu Češnovarju, da je prišel v tovarno, ko je bila obremenjena z visokimi plani, slabo mehanizirana, stroji so bili izrabljeni, število delavcev pa manjše kot pred vojno. In tu mu gre zaslug, da je dvignil proizvodno raven in vestno delal za rekonstrukcijo tovarne. Zaradi že omenjenega nezaupanja do sodelavcev pa se je sčasoma do vratu zakopal v nepotrebno delo in pri tem krtil samostojnost organov delavske samouprave. Le-tih tudi ni obveščal o ukrepih, ki so bili važni za ves kolektiv. Tako na primer UO in DS ni pojasnil, zakaj ni uporabil devizna sredstva podjetja, naložena pri »Primorje-eksportu«, namesto tega pa nabavljaj večmilijonska devizna sredstva po neugodnih kurzih na obračunskem mestu v Ljubljani.

V tovarni je nameršal ljudi, kakor se mu je pač zohotelo. Tako je pomagal naprej Vekoslavju Valentiniču in ga zaposlil pri disciplinskem zasliševanju delavcev, čeprav je vedel, da Valentiničeva bremeni temna preteklost in da je pri delavcih neprijubljen. Direktorju Češnovarju gredu tudi po pravici očitki, da ni izpolnil svojih dolžnosti niti kot član Okrajnega komiteja ZK, niti kot ljudski poslanec. Predlog o partijskem kaznovanju tov. Češnovarja je zatorej utemeljen.

Pred tovarno v Anhovem so važne naloge

Sklepi, ki so jih sprejeli na zasedanju Zbora proizvajalcev v Gorici, so naleteli na splošno odobravanje in javnosti. Zlasti pa odobravaljo goriški ljudje predlog o zaslišni upravi v tovarni cementa in salonita v Anhovem, ker bodo prihodnje leto to tovarno temeljito prenovili in razširili, za kar bodo potrošili več milijardna sredstva. Vsi želijo, da bi v tovarni čimprej vpejal red, da bi se dvignila proizvodnja in da bi ukrepi goriškega Zbora proizvajalcev med delavci v Anhovem našli ljudi, ki se bodo zanje zavzeli in jih podprli z vsemi močmi.

KULTURNI OBZORNIK

Puccinijeva „LA BOHEME“

v mariborski Operi

Več kot pol stoletja je že, kar si osvaja mladane vse operne odre po svetu in preko njih srca poslušalcev edinstveno Puccinijevo delo »La Bohème«. Puccini, zadnji predstavnik bogatih tradicij italijanskega opernega ustvarjanja, je umel v tej operi združiti ves smisel za slepo petje in živahno ter učinkovito odskoje naganje. Po Verdiju je podedoval naganje k plastični melodiki, ima Masseneto vinstinkt za gledališče, pri Wagnerju se je odvil arij »da capoe«, pri Debussyju se je učil moderne in razkošne harmonizacije ter instrumentacije, pri vsem tem pa je vrel iz njega nešteto glasbenih domislic in melodij, katerih dražest še danes prevzema staro in mlado.

Čeprav je uprizorjanje »La Bohème« že nekako standardno, saj se kdovekak ne da več izpreminjati, terja vsaka nova uprizoritev vendar dosti predpogojev. Novi režijski prijemi so zelo tvegani, ker se je ta standardni način že ustalil in ker se bistveno drugače interpretirati ne da. Običajno si operna gledališča pomagajo s čimboljšimi zasedbami, kjer

dajejo novi »zvezdniki« operi nov žar. V Mariboru to sicer ni mogoče, vendar je v letošnji uprizoritvi, tretji od osvojitve, zasedba vlog čisto nova in učinkuje prijetno sveže. Nastopa nekaj mladih in novih pevcev, vsaj v premierski zasedbi (9. dec.) in je najbrž prav v tem največji mik te nove uprizoritve.

Na splošno je bil najboljši moški kvartet: pesnik Rudolf — tenorist Jernej Plahuta, slikar Marcel — baritonist Marcel Ostaševski, glasbenik Shaunard — baritonist Miro Gregorin in filozof Collin — basist Aleksander Kovač. Rudolf sicer ni najboljša Plahutova vloga do sedaj — to je bila gotovo Don José v »Carmen« — četudi ne upoštevamo njegove delne indispozicije na premieri. Rudolf kot izrazit liričen glas ima mnogokrat v dolgotrajnih visokih legah piano mesta, ki pa delajo včasih Plahuti še težave. Pač pa je prišla močno do izraza njegova sočna barva, lepa muzikalnost in velika igralska prilagodljivost. Ostaševski je bil kot Marcel igralsko zelo prikupen, okreten in je bil tudi pevsko svojizgiban vlogi kos. Nekoliko manjšo vlogo

Shaunarda je kot vedno lepo in sigurno izdelal Miro Gregorin. Tudi Aleksander Kovač je kot Collin zadovoljivo predvsem pevsko, igralsko je bil še malo nesproščten. Toda vsi štirje skupaj so tvorili izredno prirčen in prepričljiv kvartet, ki se je vživel v vsako situacijo na odru. Kako težko včasih verjamemo, da je n. pr. razigranost v začetku 4. dejanja pristna, tokrat so nas pa povsem prepričali in tem holestneje je zato učinkoval tragični prihod Mimi.

Jelka Rupnikova se je tokrat prvič predstavila mariborski publikli v veliki vlogi kot Mimi, ki pomeni zanjo po lanski Micaeli v »Carmen« velik napredek. Lepo ji zvene piano mesta, velik in lep volumen razvije v forte mestih, medtem ko pa v mezzoforte še ni pravega bleksa. Nekatere glasovne pomanjkljivosti, zlasti dikcije, je zelo lepo nadomestila s presenetljivo prisrčno igro. Kot Mimi je bila Rupnikova sveža in prepričevalna.

Prav tako je Musetto, koketno, a včasih toplo človeško, igralsko izborno podala Jelka Cimerman-Iglčeva.

Komično starčevsko figuro hišnega posestnika Benoitja je igral Jože Sikyja, ki je bil dober pevsko, v maski in seveda tudi igralsko, čeprav bi lahko varilral nekatere svoje kretnje, n. pr. hojo.

Kot Alcindor je bil še nekoliko tog Anton Puchar.

Kakor sem že omenil, je hodila rešija po že izloženih poteh in ni poizkušal uvajati režiser Nino Uršič ničesar novega, kar je bilo pa predstavi bržkone samo v prid.

Inscenacija je bila v rokah Vlada Rijaoca, ki je znal pričarati na tem malom odru vendar sijajno razpoloženje. To je prišlo najbolj do veljave v tretjem dejanju, kjer je ležal stari Pariz v zgodnjih jutranjih urah verno pred nami. Pa tudi ostali inscenaciji sta bili pravi dobri, seveda v okviru možnosti majhnega odra.

Glasbeno vodstvo je imel dirigent Ciril Cvetko, ki je krepko vodil vso predstavo. Skrbel je, da dejanje ni bilo razvlečeno, nekatere spotikljaje in neenotnosti, ki jih je verjetno povzročila premierska nervoza, se bo pa dalo v režirah odpraviti, saj je bilo videti, da je opera vestno našudirana. Velik napredek od lanskega leta je pod Cvetkovo taktirko napravil orkester, ki je postal že dokaj gibek in prilagodljiv korpus. Pri delu z zborom je Cvetku uspešno pomagal zborovodja Ferdo Pirc.

Ni dvoma, da bo nova uprizoritev Puccinijeve »La Bohème« mariborski publikli všeč in da bo dajala tudi na režirah našemu prizadevanju opernemu kolektivu zaslužen priznanje, kakršnega je dala na premieri.

Vlado Golob

Simfonični orkester CD JLA gostuje v Ljubljani

Pred šestimi leti je prvič pred občinstvom nastopil simfonični orkester Doma JLA iz Beograda. Razvojna pot tega renomiranega umetniškega ansambla je šla vedno navzgor, tako, da so kritiki poudarjali, da moramo ta orkester smatrati kot enega naših najboljših simfoničnih orkestror. Njegovo delo je zelo pomembno, saj je storil zelo mnogo za popularizacijo simfonične glasbe med pripadniki naše Armade. Obiskoval je namreč tudi najbolj zapuščene garnizije, koncentriral pa je še v tovarnah, podjet-

težkih kriz, od katerih je ena celo pretila, da se bo moral orkester raziti. Pred tremi leti je namreč trideset godbenikov iz tega ansambla odšlo in izpolnilo praznino v novo ustanovljenem orkestru današnje Beograjske filharmonije. Vendar se je vodstvo orkestra znašlo in s trdim delom doseglo, da se je orkester v sorazmerno kratkem času spet pojavil pred poslušalci. Zdjaj so ga pomladili številni mladi muziki, med katerim so bili nekateri stari komaj dvajset let. To so bili po večini študenti beograjske Glasbene

Simfonični orkester CD JLA

jih, na gradbiščih hidrocentral in kombinatov itd.

V teh nekaj letih, ki sicer v razvoju takega umetniškega korpusa ne pomenijo mnogo, je orkester Doma JLA priredil okoli 300 koncertov. Sporede so sestavljala izbrana dela domačih in tujih skladateljev: Stevana Hristića, Jakova Gotovca, Krešimira Baranovića, Marjana Kozine, Iva Tijardovića ter svetovnih klasičev Beethovna, Mozarta, Haydna, Webera, Wagnerja, Čajkovskega, Prokofjeva itd. Razen tega je orkester skupaj s pevskim zborom Doma JLA izvedel vrsto domačih in tujih vokalno-instrumentalnih del ter dva oratorija: Hindlovega »Mestice« in Verdijev »Requiem«.

Da je simfonični orkester Doma JLA iz Beograda zrelo izvajalsko telo, dokazujejo med drugim tudi naši vidni reproductivni umetniki, ki so radi in pogosto sodelovali in nastopali s simfoniki iz Armade: to so bili Melita Lorković, Peter Toškovič, Branko Pajević, Zdenko Marasovič, Mirko Dornier, Stanka Vrinjanin, Ljudevit Pap, Aleksander Marinkovič, Zarko Cvejič, Miroslav Cangalović, Melanija Bugarinovič, Anita Mezetova, Zdenka Zikova in znana grška pianistka Tota Ekonomos. Vsi ti umetniki so skupaj z orkestrom dosegli pomembne umetniške uspehe.

Potrebno pa je poudariti, da je imel simfonični orkester Doma JLA tudi nekaj

Z razstave umetniške fotografije v Mail galeriji Marjan Pfeifer: Balerina

Akademije. Z vestnim delom v tem umetniškem kolektivu so člani simfoničnega orkestra CD JLA praktično izpolnili svoje šolsko znanje ter izoblikovali svojo glasbeno fizionomijo. Vodila sta jih mlada in talentirana dirigenta Franc Kliner in Matija Pajor, ki ju je glasbena javnost že ponovno pohvalila.

V sredi decembra bo simfonični orkester Doma JLA ponovno odšel na koncertno turnejo. Ob tej priliki bo obiskal Zagreb, Ljubljano, Maribor, Ptuj in Varaždin. Z orkestrom potuje tudi mladi Beograjski violinist Branko Pajević, ki je znan tudi izven naše domovine in spada po svojem talentu med prve naše reproductivne umetnike. Orkester ima na svoji turneji naslednji spored: Biniškega uverturo »Ekinovico«, Bruchov koncert za violino in orkester ter Dvořakov 3. simfonijo z vzhlevkom »12 novega sveta«. Koncerte bo dirigiral orkestror stalni dirigent Franc Kliner.

KONEC BIROKRATIZMA V SOVJETSKI KNJIZEVNOSTI?

Stockholm, 14. dec. (DPA) Sovjetski književnik Ilja Ehrenburg je objavil v decembrski številki moskovske revije »Znamja« članek, v katerem trdi, da književnik v Sovjetski zvezi ni svoboden in da se mora pokoravati birokratskim predpisom, namesto da bi sam izbiral teme in način izražanja. Celotno v carski Rusiji so bili književniki glede tega svobodnejši.

V tem članku, ki ga zahodni opazovalci imenujejo senzacionalnega, izjavlja Ehrenburg: »Pisec ni stroj, ki samogibno registrira dogodke. Pravi književnik ne piše svojih knjig zato, ker je član Zveze sovjetskih književnikov, ki mu lahko vsak čas kaj očita, očita celo to, če dalj časa ni objavil nobene knjige. Pravi književnik piše zato, ker čuti že v sebi potrebo, da drugim ljudem pove nekaj o človeškem življenju, zato, ker je pač več doživel in več ter drugače občutil, kot so doživeli in občutili drugi ljudje, in zato, ker ga notranji nagon žene, da mora o

tem govoriti. Samo tako se rode knjige, ki govore o trpljenju in občutjih, knjige, ki imajo lahko svoje napake, so lahko umetniško pomanjkljive, ki pa jih ljudje vendarle radi berejo.

Ne morem razumeti nekaterih kritikor, ki očitajo književnikom, da ne pišejo romanov o prekopu Volga—Don, o napredku tekstilne industrije ali o borbi za mir. Mar ne bi bilo boljše karati prizadevanja književnika, ki piše vse te prisiljene knjige brez navdila, brez umetniškega doživljanja? En sam dober roman je več vreden kot sto slabih romanov, napisanih po naročilu. Romani niso koristni, kot so lahko koristni čevlji. Romani čestokrat, če po pravici povem, sploh niso koristni.

Zahodni opazovalci menijo, da Ehrenburg tega članka ne bi napisal, če ne bi bil gotov zaslovesi vlade in partije. Vprašujejo se, mar ne pomeni morda ta članek konec tehnokratskega obdobja in socialističnega realizma v sovjetski književnosti.

Človek posega v življenje lososov

V življenju lososov se je letos prvič pripetilo nekaj novega, posebnega. Navadno priplavajo iz morja v reko Columbio in njene pritoke ter v reki Shake in Salmon, kjer se drste. Tedaj se začne ribolov, ki vrže ribičem vsako leto lepe denarce. Leta 1951 so nalovili 27 milijonov funtov lososov. Meso teh rib je zelo okusno in temu primerna je tudi njihova cena.

Letos je glavna jata lososov sicer odplavala iz morja v reko Columbio, mnoge manjše jate pa so nenadoma zavile v reko Willamette in dva tedna pozneje so opazovalci ob njenem izviru opazili na stotine lososov, na katerih so bile pritrjene pločevinaste ploščice. Napeto pričakovani poskus se je posrečil. Potomci starih lososov, ki so se doslej drstili ob izviru reke Columbie, so se letos prvokrat vrnili v novo domovino, ki jim jo je poiskal človek. Stiri leta prej so jih namreč kot ribji zarod vložili v reko Willamette.

VELIKO IZUMIRANJE LOSOSOV

V senci pridobitev industrije in tehnike se je pričela velika naravna drama, ki grozi, da bo najdražje ribe polagoma, toda

neogibno iztrebila. V nemških vodah je njihova usoda menda že zapečatená. Lososi so se ohranili samo še v Reni, pa še v tej reki jih je malo. Iz vseh drugih nemških rek in pritokov pa so izginili. Pred tremi leti so zadnje ujeli v rekah Weser, Wera in Fulda. V Labi, kjer so jih cela stoletja uspešno lovili, so morali to panogo ribolova opustiti že leta 1906. Ta reka je v prejšnjih časih slovela po lososih daleč tja do Češke. Iz starih zapiskov je videti, da je leta 1432 priplavalo v Labo toliko lososov, da so vodo malone ustavili.

Velik preokret se je začel z razcvetom industrije. Ob rekah so nastale tovarne in pred njihovimi odpadki so lososi čedalje bolj bežali. Nikjer več niso imeli miru, da bi se nemoteno drstili.

Slišati je bilo čedalje več svarilnih glasov. Oblasti so večkrat posredovale, da bi losose zaščitile, toda vse njihovo prizadevanje je bilo spriču naglega razvoja tehnike zaman. Nove nepremagljive ovire so nastale z zgraditvijo velikih jezov in nasipov na rekah. Ribe sicer zelo dobro skačejo. Oprta z repom na kamen skoči riba 2 do 4 m visoko iz deročee vode. Toda tudi tako visoko skakanje ni nič zaleglo. Tako je pred elektrarnami v obupnem poskusu, da bi dosegle mirne vode, kjer bi se lahko drstile, našlo smrt tudi na stotisoče lososov.

V usodji teh elektrarnskih lososov je posebno močno prišel do veljave eden najskrivnostnejših zakonov v življenju teh med morsko in sladko vodo nihajočih rib. Zveza nemških ribičev je že leta 1880 prireditela na losose pločevinaste ploščice. Zarod tako označenih lososov je zmeraj po skrivnostnem potovanju po morju priplaval nazaj v isto reko. Mladi lososi so priplavali vsako leto v bližino voda, kjer so se zlegli. Če so jih kdaj ovirali, niso odplavali v drugo reko, marveč so poginili.

RIBJE STOPNICE

Kazno je bilo, da bodo ribje stopnice edini izhod iz tega nevarnega položaja. Prve ribje stopnice so zgradili na gornjem toku Rene. Pozneje so začeli takšne naprave graditi tudi v ZDA, z lososi najbogatejši deželi sveta. Tam je šlo za milijonsko vrednost in za cela področja ribje industrije. Zato so žrtvovali ob velikih jezovih velikanske količine vode, da so zgradili cel sistem ribjih stopnic.

Ljudje so mislili, da je s tem bitka proti izumiranju lososov dobljena. Toda senčna stran teh ukrepov se je kaj kmalu pokazala. Strokovnjaki za ribe so namreč ugotovili, da najde na poti v morje pot čez jezove samo nekaj ribjega zaroda, na stotisoče ribic pa je vsako leto poginilo. Samo pri jezcu Bonneville je močan tok odplaval vsako leto kakih 25 % mladih lososov.

Če so hoteli preprečiti to občutno izgubo, je bilo treba preusmeriti jate lososov pod nevarnimi jezovi, kjer so se drstili. Vlaganje umetno izleženih lososov je znano že več desetletij. Iz ujetih lososov iztisnejo ikre in mleko, vse pomešajo in iz tako oplojenih jajčec vzrede mladice. Tako delajo ribiči tudi z nekaterimi drugimi plemenitimi ribami. Mladice lahko potem spuste v plitvo vodo.

DRSTIŠČA SO PREMESTILI

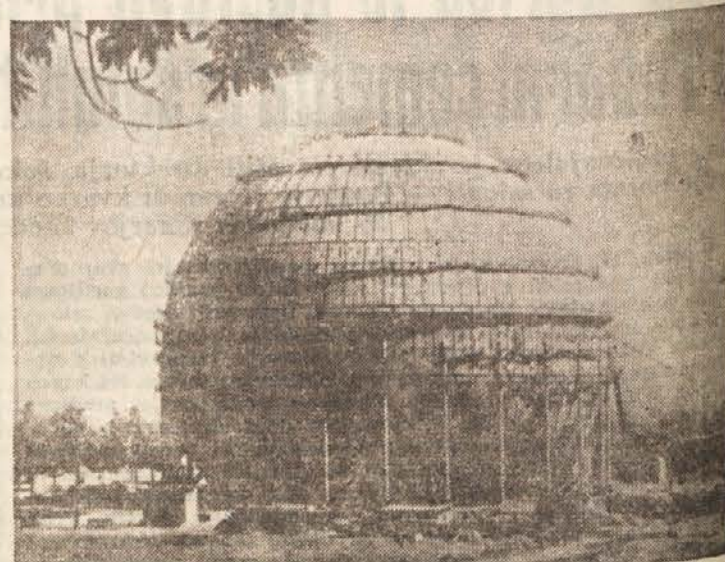
Pri tako veliki preselitvi in preusmeritvi, kakor jo pripravljajo v reki Columbio, pa so zadeli na še nepojasnjeno vprašanje.

Gre za »domovinski čut«. Ali je mladim lososom prirojen ali so ga pridobili? Samo v drugem primeru bi lahko dosegli uspeh, če bi mladice vložili v druge reke. Samo tedaj bi se namreč kot odrasli lososi vrnili v drstišča svoje nove domovine in ne bi več skakali čez nevarne jezove. V Kanadi in ZDA so hkrati napravili več poskusov. V posebno nujnih primerih so si pomagali tudi z letali. V hladilnikih so prepeljali na tisoče lososov z ribjih stopnic v valilnice. Nekaj mesecev pozneje pa so tam vzgojeni ribji zarod odpeljali v gornje tokove drugih rek. Čez leto dni so s ploščicami opremljene mladice odplavale v morje. Čez tri leta je prišlo tekoče pričakovano sporočilo: nobena označena riba se ni vrnila v drstišče svojih staršev, vse so ujeli v istem rečnem rokavu in celo na istem mestu, kjer so jih kot mladice izpustili v vodo. Poskus se je obnesel. Prvikrat je bilo dokazano, do so pri domovinskem čutu ameriškega lososa odločilni »mladostni spomini«.

RIBJI REZERVATI

Zdaj so zasnovali v ZDA obširen načrt. Izvedenci državne ustanove za ribe in divjad so sklenili preusmeriti in preseliti vse jate lososov v reko Columbio. Država Washington je že rezervirala za to nekaj pritokov na spodnjem toku Columbie. Ob tej reki ne bodo smeli graditi nobenih novih jezov in tovarn, sedanje industrijske naprave pa bodo morali podreti in prepeljati drugam. Začeli so že graditi na tucete novih vališč. Z državno podporo bodo napravili zelo zanimiv biološki poskus, ki bo industriji ohranil potrebne elektrarne, deželi pa njeno ribje bogastvo.

Shramba za atomske naprave

Neka čikaška delniška družba je izdelala velikansko jekleno oblo. Njene stene so debele 2,5 cm. Oblo je visoka kakor 18-nadstropna hiša in za zgraditev so porabili 3850 ton jekla. Plošče, iz katerih so oblo sestavili, so zvarjene po robovih. Če bi vse zvarjene robove zložili, bi bili dolgi 8 km. Pod to oblo bodo naprave za atomski pogon novih ameriških podmornic.

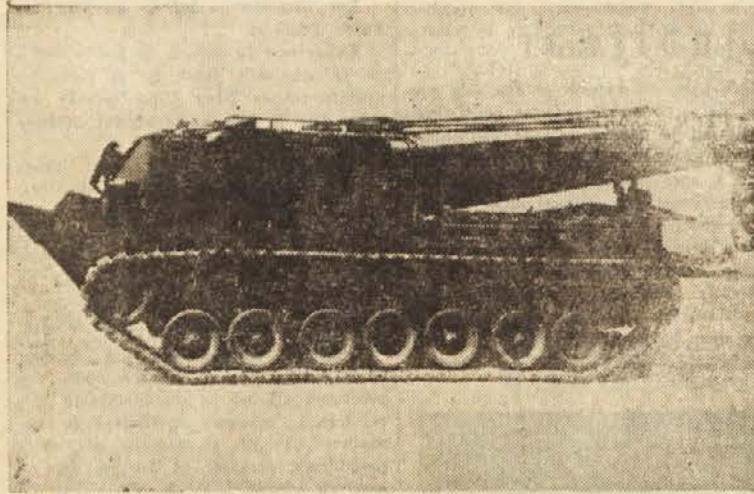
Najstarejši medicinski priročnik

Dva ameriška znanstvenika sta prevedla najstarejši medicinski priročnik, star kakih 4000 let. Gre za ilnato tablico, ki so jo pred 50 leti izkopal pri Nippuru v sedanjem Iraku. Na njej je napisanih več receptov za mažo, praške in zdravila, ki so jih ljudje jemali v starih časih večinoma s pivom. V receptih so našteje surovine za zdravila, med njimi kuhinjska sol in salmijak, dalje mleko, kačja koža in želvovina. Največ pa so v starih časih zdravniki uporabljali zelišč in rastlinskih sokov. Zanimivo je, da v teh receptih niso omenjeni nobeni mistični ali nadnaravni elementi, ki so mnogo pozneje v babilonski medicini imeli zelo važno vlogo. Raziskovalca sta doživela samo eno veliko razočaranje. Iz besedila receptov namreč ni razvidno, za katere bolezni so bili predpisani.

Sto tisoč potresov na leto

Nedavni potres v Grčiji je sprožil vprašanje, koliko potresov nastane povprečno na leto na vsem svetu. Strokovnjaki pravijo, da jih je kakih 100.000, toda na srečo so večinoma tako rahli, da jih ljudje komaj čutijo. Skodo napravijo na to komaj en potres. Katastrofalna sta na tucat kvečjemu dva. Največ potresov je v Anatoliji in na japonskih otokih. Najhujši potres v zgodovini človeštva je bil leta 1923 na področju Tokia in Jokohame, kjer je bilo blizu 200.000 človeških strtev.

Reševalni tank

V vsaki tankovski enoti ameriške vojske imajo tako imenovani reševalni tank, ki lahko manevrira tudi v najtežavnejših terenskih in bojnih okoliščinah. Tank ima težak oklep in podoben je navadnemu bojnemu jeepu. Namesto topa štrli iz njegove kupole močan žerjav, ki lahko kar med bitko reši iz prve črte poškodovane tanke in jih odpelje, da ne bi ovirali drugih tankov.

MALI LEKSIKON

VPRAŠANJA:

Iz katerih časov izvirajo podatki o živem srebru? Koliko je bila stara najstarejša riba, kar so jo kdaj ujeli?

Ali so sintetične ponjave cvetja enake naravnim?

Ali živi na svetlu plemo, v katerem nosijo moški feredžo?

ODGOVORI:

Sloveči archeolog Schliemann je v neki egiptovski grobnici iz 15. ali 16. stol. pred našim štetjem našel posodo z živim srebrm. To je najstarejša posoda, kar so jih kdaj našli. Prvi rudnik živega srebra so odprli v Almadenu v Španiji. Iz njega so že v 2. ali 3. stol. pred našim štetjem pošiljali rudo v Rim. Živo srebro so pridobivali iz cinobarita. Zanimive zapiske o tem je zapustil kitajski alkimik Ko Hung: »Mnogi ljudje ne verjamejo, da pridobivajo živo srebro iz cinobarita. Če jim to pripoveduješ, nikakor nočejo verjeti, češ da je cinobarit rdeč in da v njem ne more biti bele anovi. Pravijo tudi, da je cinobarit kamen. Kamen pa se spremeni v pepel, če ga močno segrejejo. Kako bi potem kakšen od cinobarita sploh mogli kaj pričakovati?«

Konrad Gessner je opisal ščuko, ki so jo ujeli blizu Hesi borna. Stara je bila 267 let. Ribe žive navadno zelo dolgo. Ni so redki primeri, da dočakajo sto let. Tako je n. pr. francoski naravoslovec Buffon trdil, da živi karp kakih 150 let. V nasprotju s temi najhujšimi ribami pa je velikim, kakor kitom, morskim psom itd. odmerjeno le kratko življenje.

Kemične ponjave cvetja so redko podobne naravnim, da ne bi razlike med njimi takoj spoznali. Naravne ponjave so navadno zmesi več različnih spojin, ki jih je težko izdelati sintetično in pomešati v določeno razmerje. Nekatere vonjave cvetja pa imajo po eno glavno sestavino z značilnim vonjem, in takšne vonjave lahko sintetično izdelamo. To velja n. pr. za vonj vijolice. Da bi dosegli čim večjo podobnost z naravnimi vonjavami, dodajo v tovarnih sintetičnih navadno kakšnih 10 % naravnih.

V planinskih krajih Korar v Sahari živi plemo Tuagara. Moški si iz verskega fanatizma zakrivajo obraze s feredžo. Niti med jedjo feredže ne odložijo. Tuagari sami pravijo, da pomeni nezastrižen razvrat, če moški vpriso ženske pokazuje usta, češ da ni dostojno kazati »vrata, akoli katere prihaja hrana v telo«. Zanimivo pa je, da žene tega plemena feredže ne nosijo.

Koža mrličev za operacije

Francoski kirurgi si prizadevajo, da bi jim oblasti dovolile uporabljati kožo žrtev prometnih nesreč za razne operacije. Francoska akademija za medicino, ki je po svojih predstavnikih izjavila, da je zelo težko dobiti »živo« kožno tkivo za operacije, je sklenila naprositi ministrstvo za pravosodje, naj to vprašanje preučil in želji kirurgov ustreže. Doslej je bilo namreč zdravnikom prepovedano uporabljati kožo mrličev za operacije.

Zanimivo in čudno je življenje pajkov

Na srednje velikem evropskem travniku jih živi približno 10 milijonov

Nekateri ljudje imajo čudne konjičke. Eni zbirajo poštne znamke, drugi stare kovance, tretji umetnine, četrti gumbe in kdo ve kaj še vse. Zelo redki pa so med zbiralci ljudje, ki bi zbirali pajke. Splet so drobne živalce pripomogle človeku k slovesu in bančnemu računu, kakor so pred dobrimi 40 leti Mauriceu Maeterlincku čebele pripomogle, da je dobil Nobelovo nagrado. Tokrat gre za pajke. Anglež John Crompton je dolga leta opazoval pajke in ugotovil, da je njihovo življenje zelo zanimivo in da po nekaterih lastnostih spominjajo na čebele in mravlje.

Crompton je bil več let vojak v Vzhodni Aziji in Afriki. Življenje je bilo večkrat pustno in dolgočasno. Kratkoročno pa se ni s popivanjem v veselji družbi, marveč z opazovanjem pajkov. Zdaj jim je posvetil celo knjigo,

v kateri je zbral več presenetljivih ugotovitev.

Na srednje velikem evropskem travniku živi kakih 10 milijonov pajkov. Mnogi pajki dočakajo za živalski svet redko starost 25 let. Vsi pajki se hranijo predvsem s škodljivimi žuželkami. Samice nekaterih vrst pajkov požro samce takoj, ko se sparijo. Da ni pajkov, bi škodljive žuželke hitro uničile posevke na polju. Na vsem svetu pojedjo pajki na leto več muh, mušic in druge glazni, kakor tehtajo vsi ljudje skupaj.

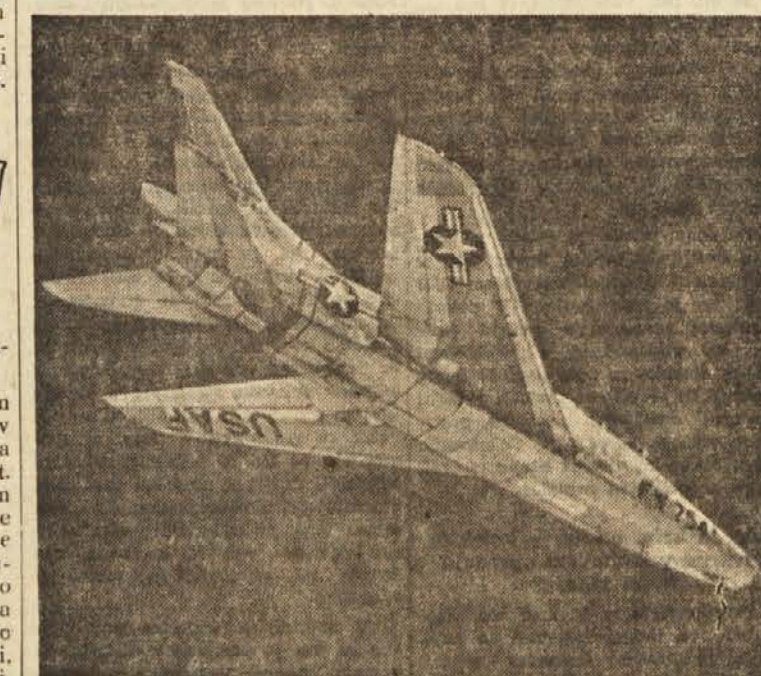
Končno torej je svet dobil tudi knjigo o pajkih, ki jih ljudje povsod tako sovražijo in preganjajo. Posebno nerade jih vidijo gospodinje, ker predejo po stanovanjih pajčevine. Cromptonova knjiga o pajkih je že prevedena iz angleščine v več tujih jezikov.

Največje reaktivno potniško letalo

Američani hočejo v modernizaciji potniškega letalskega prometa prehiteti Angleže

Vse kaže, da bodo v žilavi tekmi v razvoju potniškega letalskega prometa zmagale ZDA, čeprav si Velika Britanija na vse kriplje prizadeva, da bi jih prekosila. Angleži so sicer prvi začeli uporabljati reaktivna letala tudi v civilnem zračnem prometu in letalski strokovnjaki so že mislili, da bodo Američani v tem oziru zaostali za njimi. Toda Amerika ne bi bila Amerika, če bi brez skrajnih naporov dopustila, da bi ji Angleži izpred nosa odnesli zmago. Ni izključeno, da bodo ZDA prva dežela, ki bo imela reden potniški promet čez Severni Atlantik z reaktivnimi letali.

Doslej so imeli Angleži pred Američani v reaktivnih letalih veliko prednost. Angleške tovarne že več mesecev izdelujejo večji tip potniškega letala na reaktivni pogon »Comet«. Toda v ameriški tovarni »Boeing« v mestu Seattle v državi Washington že izdelujejo veliko reaktivno potniško letalo, ki bo že v avgustu prihodnjega leta poletelo čez Atlantik. V serijah pa bodo začeli takšna potniška letala izdelovati šele leta 1957.

Novo ameriško letalo, ki ga vidimo na pričujoči sliki, bo imelo večji radij, letelo bo hitreje in nosilo več tovora, kakor katerokoli angleško reaktivno letalo. Američani pravijo, da bo to prvo letalo, ki bo lahko poletelo naravnost iz New Yorka v London in se vrnilo, ne da bi se med potjo kje spustilo na tla. Kljubovalo bo močnim zračnim tokovom, ki se redno gibljejo od vzhodnih obal ZDA proti Veliki Britaniji s hitrostjo 100-125 km na uro. Ameriško reaktivno potniško letalo bo večje od dosedanjih največjih potniških letal na svetu. V njem bo prostora za

100 potnikov, ki bodo sedeli v vrstah po pet ali šest.

Novo letalo bo imelo štiri reaktivne motorje, pod vsakim krilom dva. Krila bodo upognjena v kotu 35 stopinj, to je nekoliko bolj kot pri angleškem letalu tipa »Comet«. Vsak motor bo

Kača se je vrnila v kletko

Nekoga pomladanskega jutra je nastalo v živalskem vrtu v danskem mestu Randersu veliko razburjenje. Čuvaj, ki ima na skrbi kačo, je namreč opazil, da je ponoči ušla poldrugi meter dolga kača piton. Iakalo jo je vse osebe živalskega vrta in tudi meščani so jim pomagali. Iskali so jo ves teden, pa je niso našli. Mišili so, da je poginila ali pa da jo je povzilo kako vozilo. Nedavno pa je v tem živalskem vrtu spet nastalo razburjenje. Čuvaj je debelo gledal, ko je nekega jutra kačo spet zagledal v njeni kletki. Prilezla je bila nazaj skozi isto odprtino, skozi katero jo je zlezla. Bila je sita, kar kaže, da so ji poljske miši dobro tekline. Stara je 60 let. Ravnatelj živalskega vrta meni, da je prilezla nazaj, ker jo je zunaj zeblo.

ZA DOBRO VOLJO

V DRUŽBI

V veseli družbi nanese pogovor na žensko. Začne se prerokovanje, kaj je na njej najlepše. V družbi sedi tudi vaški župnik. Pravi, da so na ženski najlepši usta, oni da je roka, tretji se ogreva za oči itd. Iznemada pa ostane župnik in pravi: »Dragi prijatelji, zdaj je pa čas, da ta pogovor opustimo, ker se bojim, da bi kdo nasadil utegnili povedati še resnico.«

MED KVARTOPIRCI

Trije kvartopirci sede v kletki in čakajo na četrtega, ker vsak večer igrajo tarok. Napolast le pride.

»Oprostite, prosim...«

»Celo uro smo te morali čakati,« zagodrnjajo vsi trije hkrati.

»Kako to celo uro? Saj sem prišel samo dvajset minut pozno.«

»Kaj ne vidiš, da smo trije!«

PRED HOTELOM

Iz hotela prineso krsto. Dva možakarja stojita na nasprotni strani in prvi vpraša drugega:

»Kdo neki je umrl?«

»Tabel.«

»Tabel? Od kod pa veš?«

»Kako ne bi vedel, saj vendar vidiš, da je nad vhodom napisano Table d'hôte.«

— Ta preproga pa res ni uodbná! Predolgo je ležala na stopnicah. (©Neue Illustrierte — Köln)

SPORT IN TELESNA VZGOJA

Zadnje kolo bo odločilo KDO BO PRVAK

IX. SAHOVSKO PRVENSTVO JUGOSLAVIJE

Danes bo turnir zaključen - Fudererju se nasmiha sreča

Zagreb, 14. dec. — Danes dopoldne se izmudi pet prekinjenih partij, tri zaključili. Gligorij in dr. Nedeljkovič, Milič in Piro ter Piro in Janošević so remizirali. Popoldne bosta igrala še Bulat — Piro in Dime — Piro.

Nedvomno ima Fuderer najlažjo nalogo, saj bo igral z zadnjim na lestvici in zato je eden izmed velikih favoritov tega prvenstva. Rabarja čaka borba s Pucem, ki je spričlo ostre igranje lahko nevarno. Za Gligorija bo usodna igra z Trifunovičem. Ker ima Gligorij bele figure, pa tudi ker je zanj ta točka dragocena, domnevajo, da bo Gligorij skušal igrati na zmago. Pircev planiran je odvisev od izida njegovih prekinjenih partij z Bulatom in Dimeom, kakor tudi od zadnje igre z dr. Nedeljkovičem. Tudi Piro ima bele figure, vendar je šahist partije negotov, saj bo igral z močnim in vztrajnim nasprotnikom.

PIRE MED PRVIMI TREMI

V nadaljevanju prekinjenih partij je Piro dobil proti Bulatu in proti Dimeu in tako z 10,5 točkami dohitel vodca Rabarja in Fudererja.

Vse kaže, da se favoriti bolj bore za to, da bi zasedli ono izmed treh prvih mest, kot da bi postali prvaki, kajti prihodnje leto bo česko svetovno prvenstvo v Zahodni Nemčiji. Na ta turnir bodo odšli trije najboljši igralci v prvenstva Jugoslavije. Zato bo zadnje kolo minilo ne samo v znamenju borbe za naslov jugoslovanskega prvaka v šahu, marveč posredno tudi v znamenju tekmovanja za udeležbo v borbi za svetovno prvenstvo.

Nedeljkovič, današnji Pircev nasprotnik

IZ DNEVA V DAN

SAJ BO LJUDSTVO PLAČALO!

Rokometna zveza Jugoslavije je predložila v sporazumu z Zvezo športov Jugoslavije kandidaturu za sklicanje kongresa Mednarodne rokometne federacije v naši državi. Kandidatura je bila sprejeta in bo kongres pri nas? Kakšno korist imamo s tem in kje bomo našli sredstva za ta kongres? Podoba je, da o tem niso razmišljali. Zveza je zdaj kaj preprosto rešila vprašanje gnotne podpore kongresa. V proračun za leto 1954 je uvrstila med izdatke tudi znesek 1.632.000 dinarjev, ki so namenjeni za ta kongres. Ker Rokometna zveza nima dohodkov, le-te tudi ni

uvrstila v proračun, je pa poleg 2.696.012 dinarjev potrebnih za druge namene uvrstila tudi znesek za kritje stroškov kongresa med subvencije. Čudno je to gospodarjenje.

TRJE »PLAVI« PROTI DINAMU

Nekateri naši nogometaši pogostokrat menjajo klube. Zato se dogaja, da igrajo proti svojemu bivšemu klubu. Pretekli teden so v moštvo Lokomotive nastopili proti Dinamu trije nekdanji igralci »plavih«. To so Stinčič, Eitinger in Pulšec. V moštvo Lokomotive igra tudi nekdanji član Dinama, Rajc.

Pariz — V teniškem tekmovanju za pokal švedskega kralja vodi švedski pred Francijo z 2:1.

NOGOMETNI KOMENTAR

Tekme spomladanskega kola v jesenskem vetru

Nedeljske tekme niso bile podobne spomladanskim prvenstvenim borbam, ko se spopadajo nogometaši z vso vno zmoženo v borbo za točko. Nasprotno, Zvezovci smo, zlasti v Beogradu, zadržali decembrskega mraza, zavoljo česar ni bilo tekem. Pa tudi nogometaši so zaigrali nekoliko brez volje. Telo igralec, močan veter in dolgotrajna borba so vplivale na kakovost njihove igre.

daljša. V tem kolu se je uvrstil na delo Lovrič II, ki je bil izključen. Kadar govorimo o takšnih pojavih, ne storimo to zato, ker so značilni za naš nogomet. Vendar dokler bodo takšni pojavi, jih moramo zignati.

PRVO KOLO SE VEDNO VODI

Prvo kolo se vedno vodi: doseženih je bilo 17 golov več, nad 20 tisoč gledalcev je bilo več, ni bilo groboti, a večina sodnikov je svojo nalogo odlično opravila.

Na lestvici ni prišlo do pomembnejših sprememb. Najbrž tudi drugo kolo ne bo spremenilo stanja na lestvici, vsaj ne v zgornjem delu. Kaže, da bomo morali na spremembo čakati do nadaljevanja prvenstva v februarju.

GROBA IGRA IN SODNIKI BREZ HIA BROSTI

Če bi primerjal prvo kolo spomladanskega prvenstva s I. delom jesenskega, bi primerjava bila v prid slednjega. Medtem ko so bila v I. kolu tekme fair fight, nediscipliniranih in grobih igralcev pa je ostala prazna, je XIV. kolo doseglo noza. Zelen rekord. Na večini tekem so se igralci neopornito obnašali, igrali pristoje, pri tem pa so se tudi sodniki vproslavili.

Zato so krivi tako igralci kot sodniki, ki so takšno igranje s svojim vedenjem omogočili. Namesto da bi grobih igralcem takoj stopili na prste, so jim dovoljevali prekrške in tako se je nedisciplinirana na igriščih razmahnila.

Tudi sodniški forumi bi morali posesti vmes in bolj skrbeti za to, kaj se dogaja na igriščih. Želeti bi bilo, da sodniki vsaj v svojih forumih ne bi bili sentimentalni, kot so na žalost čisto na igriščih!

LOYRIC II. NA CELU LISTE

Čim bolj se prvenstvo bliža koncu, timbolj postajajo točke dragocene. Imamo vedno isti. Vsako možno imata nekoga igralca, ki izgublja živce, neopornito ponaša in je se igralcem v slab vzled.

Lista grobih igralcev je čedalje

Zatemnitev v GRETLEYJU

ILLUSTRIRAL SARAHADIN HODŽIĆ

»Čudno,« je rekel Perigo, »mene Joejevo vedenje nikoli ni varalo.«

»Po pravici povedano, tudi mene ne, je dejala gospa Jesmondova mirno. »Bil je zelo neprijeten človek in že od nekdanj sem bila prepričana, da je zelo pokvarjen. Toda delal je zelo dobro. In ta lokal brez njega ne bo isti.«

»Bojim se, da ta lokal tudi sicer ne bo več dolgo isti, je dejal Perigo in se ji nasmehnil.

»Kaj hočete reči s tem, gospod Perigo?«

»Dvomim, da vam bodo dovolili, da bi bil še odprt, je odgovoril Perigo, »kajti, navsezadnje ne smemo pozabiti, da smo sredi vojne. Nikar ne mislite, da sem nehalen človek. Tu sem večkrat prijetno večerjal — in zavedam se, da je vaš lokal zelo krasen. Prepričan sem, da tudi Neyland tako misli. Bojim pa se, da boste morali vodstvo tega lokala izročiti drugim rokam.«

»In črno borzo ljudi, sem pripomnil in nabodel na vilice velik kos piške.

»Ne, ne, preganjati črnoborzijske ni moja naloga, toda če bi zvedel, da te posle nadaljujete, bi vas ovadil.«

»Da... Nimam mnogo razlogov, da bi vam bila hvaležna, da ste mi to povedali,« je rekla gospa Jesmondova, ki je bila videti nezna in lepa kakor vedno. »Rekla bi vam samo, da ste svinja.«

»Jaz pa bi vam rekel, da ste izbrano, prebrisano bitje, ki ne zasluži, da tako dobro živi. Vi ste eden izmed tistih luksuznih predmetov, brez katerih ta dežela lahko živi.«

STARŠII VZGOJITELJII

V torek, dne 15. decembra, bo ob 19,30 predavanje iz cikla »NAŠE ŠOLSTVO« — tema

»Vprašanje sistema strokovnih šol«

Predaval bo prof. IVAN BERTONCELJ v dvorani I. dr. gimnazije, Vegova ulica 4-I.

GLASBENO ŠOLO ZA LJUDSKA GLASBILA

bo s 1. januarjem 1954 odprla Centralna ljudska univerza v Ljubljani

Namen šole je poučevati mladino v igranju ljudskih glasbil: harmoniko, kitaro, vsa tamburaška glasbila, mandolino in vsa pihala. Pouk bo razdeljen na posameznike in skupine in bo obsegal poleg instrumentalnega tudi najpomembnejši teoretski pouk.

Za izpopolnitev tistih, ki hočejo postati učitelji teh glasbil, bo na šoli organiziran poseben pedagoški oddelek.

Pouk bo v prostorih Direkcije drž. železnice v Pražakovi ulici. Prijave in informacije daje dnevno od 10. do 12. ure tajništvo Centralne ljudske univerze, Resljeva c.9, soba 9.

Napoved za torek 15. decembra: Oblačno vreme. Najnižje temperature od -3 do +3°C, na Primorskem okrog 6°C, najvišje pa od 0 do 6°C, na Primorskem okrog 10°C.

VAŽNI NASLOVI V LJUBLJANI

- Uredništvo »Ljudske pravice-Borbe«, nočni urednik ima telefonsko št. 23-261
- Reševalna postaja, Zaloška 3, tel. 22-444
- Porodnišnica, Slajmerjeva 3, tel. 20-215
- Otrsko klinika, Ulica Stare pravde 4, tel. 20-375
- Dežurna lekarna, Prešernov trg št. 5, tel. 20-115
- Zavod za socialno zavarovanje, Miklošičeva 20, tel. 23-081-083
- Zdravstvena dežurna služba, Miklošičeva 20, tel. 23-081
- DOZ, Miklošičeva 19, tel. 21-776
- Notranja uprava, Prešernova ul., tel. 21-109 in 21-200
- Gasilska milica, Krekov trg, tel. 23-555
- Dežurni tajništva za notranje zadeve Ljubljana-mesto, telefoni 21-109, 21-200, 21-600, 21-709
- Dežurni za prometne nesreče, tel. 20-663
- Putnik, Titova 21, tel. 20-472
- Elektrarna, Magistrat, tel. 22-121
- Plinarna, Resljeva 23, tel. 20-565
- Vodovod, Krekov trg 10, tel. 20-354
- Zvezišna postaja, Trg OF, tel. 20-768
- Aviobusna postaja, Masarykova, tel. 23-085
- Jug. aerotransport JAT, Miklošičeva 12, tel. 20-845
- Hotel »Union«, Miklošičeva 1, tel. 20-570
- Mestni avtotaksi, Slomškova 6, tel. 21-575
- Krivica, Masarykova cesta 15, tel. 20-570
- Veleblagovnica NA-MA, Ljubljana — sekretariat, 22-563
- komercialni oddelki, 22-571
- računovodstvo, 23-059
- centralno skladišče, 22-550
- poslov. pri »Posta«, 21-066
- posl. pri »Prometovitu«, 22-351
- posl. »Pohištvu«, 20-496
- Trg. podj. »Urnje«, Ljubljana, Wolfova 111, direktor, 20-642
- komerc., 22-354
- Grosistični oddelek za usnje, Trubarjeva 41, 22-231
- Detaljne poslovavnice za usnje »Unje«, Trubarjeva 41, tel. 22-321
- Detaljne poslovavnice za usnje »Koža«, Trubarjeva 16, 22-058
- Grosistični oddelek za obutev, Gradišče 10, 20-517
- Trg. podjetje »Volna«, Ljubljana, tel. 22-582
- Prodajalna »Volna«, Ljubljana, Nazorjeva 3, tel. 20-323
- Prodajalna »Korotana«, Ljubljana, Celovška 71, tel. 22-883
- Slovenija — Impex, trg. agencija za izvoz in uvoz — Beethovnova 14/1, tel. 23-815
- Galanterija, trg. grosistično podjetje, Ljubljana: direktor, 23-273
- komercialna, 22-271
- skladišče, 22-275
- računovodstvo, 22-278
- Trg. podjetje »Lizbara«, Ljubljana, Wolfova 111: uprava, direktor, 23-821
- komercialni odd., 20-236
- skladišče Mestni trg 21, 21-195
- poslovavnice: »Perilo«, Miklošičeva 12, 20-122 — »Mnomo«, Prešernov trg 3, 21-572 — »Morja«, Nazorjeva 5, 20-255 — »Okras«, Copova 54, 21-149 — »Vrvarna«, Trubarjeva 31, tel. 20-441
- Agrotehnika — export-import, Ljubljana, tel. 20-143
- direktor, 21-446
- oddelek za uvoz in prodajo, 21-779, 20-547
- oddelek za les, 21-053, 23-048, 20-377
- oddelek za živino, 20-365
- oddelek za tehnično službo, 20-143 (int. 19)
- oddelek za posredovanje in kmetijske pridelke, 21-820
- odd. za servisno službo, 21-305
- trgovina, Gospodarska c. 3, tel. 21-458
- Mestno prevozno podjetje »Meprom«: uprava — mehanične delavnice, karoserijska delavnica, tapetniska delavnica, ličarska delavnica, vulkanizerska delavnica — tel. 21-392
- Prevozni garaže — tel. 20-823
- Spedijska — Ljubljana, podjetje za tužemsko in mednarodne Transporte, uprava Titova 33, tel. 21-392
- direktor, tel. 20-351
- kosovna odprava, Metelkova št. 4, tel. 21-710
- avtodisponenca, tel. 21-690
- avtogaraža, Središka 1, 23-290

Poizkusi v zvezi s predavanjem Centralne ljudske univerze »O ultrakratkih valovih in njihovi uporabi v radiodifuziji in telefoniji« bodo v sredo, dne 16. decembra ob 20. uri v dvorani Doma sindikatov, Miklošičeva cesta.

Poizkuse bo vodil ing. Zmagoslav Pipan.

DANES IN JUTRI

RADIO

DNEVNI SPORED za torek, dne 15. decembra 1953

5.30-7.30 Dobro jutro, dragi poslušalci — vmes od 5.40 do 5.50 Napoved časa, poročila, vremenska napoved in pregled tiska — 5.50-6.00 Jutrarnja teledraba — 6.30-6.40 Napoved časa, poročila, vremenska napoved in radijski koledar — 6.50 Pregled dnevnega sporeda — 7.00-7.05 Nasvet za kmetovalce — 7.25-7.30 Poročila — 11.00 Solska ura za nižjo stopnjo: Peter veseli (po Ewaldu) — ponovitev — 11.30 Solska ura za višjo stopnjo: Josip Jurčič: Jurij Kozjak, radijska predaba — 12.00 Peter Ilič Čajkovski: Labodje jezero, balneška suita — 12.30 Napoved časa, poročila, pregled dnevnega sporeda in objave — 12.45 Zabavna glasba — 13.00 Govorna oddaja — 13.15 Pred mikrofonom so mladi harmonikarji, pevci in solisti — 13.45 Glasbeni razgledi — 14.00 Skladbe Georga Gershwina (Amerikanec v Parizu) — Rapodija v modrem — Na straži! — 14.30 Radijske reklame — 14.40 Zabavni zvoki — 15.00 Napoved časa, poročila, vremenska napoved in objave — 15.15 Zabavna glasba — 15.30 Športni tednik — 16.00 Popolnanski simfonični koncert: Matija Bravničar: Simfonična antiteza; Aram Hataturjan: Koncert za klavir in orkester; Emanuel de Falla: Spanski ples — 17.00 Napoved časa in poročila — 17.10 Slovenske narodne pesmi v priredbah Oskarja Deva in Emila Adamčiča — 17.45 71. letnica tečaja angleškega jezika — 18.00 Malo od večerj in malo od danes — 18.30 Iz bojev naših narodov — 18.40 Koncert mezzosopranske Bogdana Stritar, pri klavirju Danilo Švara — 19.00 Radijski dnevnik in objave — 19.30 Zabavna glasba, vmes objave in vremenska napoved — 20.00 Okno v svet — 20.10 Iz opernega ustvarjanja Modesta Musorgskega, Nikolaja Rimski-Korsakova in Aleksandra Borodina — 21.00 Literarno-esejistična oddaja: Sodobna avstrijska proza — 21.30 Melodije iz filmov — 22.00 Napoved časa, poročila in pregled sporeda za naslednji dan — 22.15 Nočni komorni koncert: F. Chopin: Sonata v b-molu, op. 35 za klavir; P. Stojaković: Sonata v A-duru, op. 3 za violino in klavir — 22.55-23.00 Lahko noč. — 23.00-23.00 na valu 327,1 m Oddaja Radia Jugoslavija za tujino. (Prenos iz Zagreba.)

KONCERTI

Simfonični orkester CD JLA iz Beograda koncertira jutri zvečer ob 20.15 v Filharmoniji. Dirigira Franc Kljinar. Solist je odlični violini Branko Parjević. Spored: Biniški, uvertura Ekvinooci; Bruch, Violinski koncert; Dvořák, V. simfonija, Vstopnice od 130 din nazadol v koncertni poslovalnici.

Na IV. abonmanskem koncertu Slovenske filharmonije, ki bo 18. t. m. za abonma B, bosta v Jugoslaviji prvič izvajani dve najbolj reprezentativni in markantni skladbi iz avstrijske sodobne literature, Sieglow Concerto grosso antico ter Uholvi 4 Capriciel. Dvořakov koncert za violino in orkester bo izvajal naš priznani violinski mojster Uroš Proveršek, koncert bo vodil dirigent Karl Randolf iz Graza. Vstopnice od 60-150 din. — Prosimo abonente, da plašajo 2. obroki Vplavčila, splejnega računovodstva Slovenske filharmonije (vhod skozi vežo) dnevno od 10-13 ure ter večerna blagajna pred koncertom in med odmorom.

GLEDALIŠČA

DRAMA — LJUBLJANA

Torek, 15. dec. ob 20: Mollère: »Zlahtni meščani«. Abonma red F. Sreda, 16. dec.: Zaprio.

OPERA

Torek, 15. dec. ob 19.30: Verdi: »Rigoletto«. Abonma red K. Sreda, 16. dec. ob 19.30: Gounod: »Faust«. Abonma red H.

MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

Gledališka pasaja

Torek, 15. dec. ob 18: Vilharjeve šoligre: »Večer v čitalnici«. Zaključena predstava za gimn. štica; ob 16: Vilharjeve šoligre: »Večer v čitalnici«. Abonma red Torek (popoldanski).

RADIO KOPER

Torek, 15. decembra

14.30 Kulturni razgledi — 14.15 Završka in zapoj, preljudi fantič moj — 17.00 Večerni spored glasbe iz filmov in operet — 18.15 Godbe na pihala igrajo venčke partizanskih in narodnih pesmi — 20.00 Rezervirano za javni koncert (prenos iz ljudske gledališča v Kopru) — 22.00 Vabimo na ples.

MARIBORSKE VESTI

Dežurna lekarna

Torek, 15. dec.: Lekarna »Studentica«, Gorkoga ulica 18.

KINO

PARTIZAN: Franc. film: »Sola na prostem«. UDARNIK: Amer. barv. film: »Amerikanec v Parizu«. POBEZJE: Angl. film: »Trenutek obupa«. STUDENCI: Amer. film: »Tajni tovor«.

SLOV. NARODNO GLEDALIŠČE

Torek, 15. dec. ob 19.30: Puccini: »La Bohème«.

ZAHVALA

Ob prežani smrti našega Davorina Kovačevića

se najtopleje zahvaljujemo vsem, ki so namu stali ob strani. Posebno zahvalo sva dožinja tvor. sostanovalec, zdravnikom kirurške klinike za pomoč, pomoč L.M. v Mostah in vsem, ki so ga spremlili na njegovi zadnji poti.

Neutolažljiva oče in mati

»Njemu ste indiferentni,« je rekel Perigo, »meni pa se smilite, gospa Jesmondova. Zmeraj ste mi bili bolj všeč, kakor jaz vam. Nisem tako mlad, kakor bi moral biti, da bi vam bil všeč in v tem oziru občudujem vaš okus. Vendar pa to upoštevam.«

Hladno ga je pogledala, potem pa se je obrnila k meni.

»Ljudje pravijo, da je Sheila Casteside mrtva. Ali je to res?«

»Res. Ponoči so jo potegnili iz kanala — utopljeno.«

»Vi govorite o tem dokaj hladno, čeprav ste večerj preživeli z njo v eni naših spalnic celo uro.«

»Saj nisem niti najmanj hladen. Tisto uro pa sem preživel z njo v zelo resnem pogovoru.«

Pogledal sem ji naravnost v oči.

»Ali bi radi še kaj zvedeli?«

»Da. Ali ste videli danes Diano Axtonovo?«

»Ne, nisem, pač pa je to videl Perigo. Zakaj pa vprašujete?«

»Dopolodne mi je telefonirala, tik pred kosilom; bila sem v mestu, pa ni hotela povedati, kaj bi mi rada sporočila.«

»Njeno sporočilo bi vam najbrž jaz lahko posredoval, draga gospa,« je rekel Perigo. »Vsaj približno si mislim, kako bi se moglo glasiti. Najbrž vam je hotela sporočiti, da danes popoldne zapušča Gretley — za vedno.«

En sam drget, nič več kakor en sam drget je spreletel obraz gospe Jesmondove in morda je nekoliko skalil globino njenih baržunastih oči. Potem naju je po vrsti srepo pogledala.

»Vidva nekaj vesta. Mislim, o Diani. Prosim vaju, da mi to povesta. Lahko mi verjameta, da bom diskretna. Imam več razlogov za to.«

S Perigo sva se hitro spogledala. Enodušno sva sklenila, da ji ne bova ničesar povedala. Gospa Jesmondova, zmeraj občutljiva za takšne stvari, če že ne za važnejše, je takoj vedela, kaj sva sklenila.

»Diana je neumna, kakor sta lahko opazila,« je rekla z rahlim prizvokom nervoznosti. »Nekaj časa je bila vsa navdušena za našice. Potem je odpotovala v Ameriko in mislila sem, da se bo tam spametovala. Mislim, da ima tu prste vmes neki moški. Ko se je vrnila, mi je rekla, da namerava tu odpreti tisto trapasto trgovino. Pomislila sem, da je to neumnost, toda, navsezadnje ni bila moja stvar vmešavati se v njene sklepe.«

»Rad bi vedel, če vas to kaj vznemirja,« je zamrmral Perigo.

»To se vas ni tikalo. Seveda se vas ni tikalo, dokler ste dobro živeli, se hranili, oblačili in zabavali. To, kar govorim, je pravzaprav prej Neylandovo naziranje kakor moje. Jaz samo tolmačim, kar govore poteze njegovega obraza.«

Gospa Jesmondova je čisto mirno vstala in me pogledala.

»Snoči, ko sem vas videla z njo, sem se čudila, ker sem vedela, da ni vaš tip. Kaj pa se je pravzaprav godilo z njo?«

»Nürnbergga in višje rase ni mogla pozabiti, sem odgovoril.

»Prodajala nas je tujini. Nekateri ljudje delajo to za denar, drugi pa iz strahu ali ambicije, ona pa je delala to po mojem mnenju iz mešanice romantične neumnosti in čisto navadne domišljivosti.«

»To popolnoma drži,« je dejala gospa Jesmondova in se pripravila, da bi naju zapustila. »Diana je bila zmeraj takšna. Veste, moja sestra je, leto ali dve mlajša od mene, toda bolj neumna.«

Obmolnila je, potem pa nadaljevala:

»Pravkar mi je eden izmed teh fantov iz letalstva pravil o nekem zelo lepem hotelčku blizu njihovega letališča na Skotskem. Lahko bi tam poskusila srečo. Neka izredna žena, ki je prihajala v Cannes — vsi so hodili k njej, da bi jim prerokovala usodo — mi je pred tremi leti in pol napovedala, da bom živela samo še pet let. Potemtakem mi ostane samo še poldrugo leto. To je še precej dolgo. Vse mi že preseda. Lahko noč!«

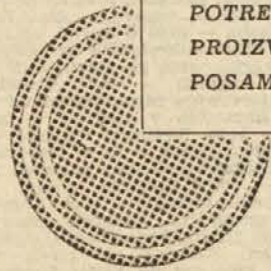
Gledala sva za njo, ko je plavala ko labod proti svoji mizi, okrog katere so bili zbrani mladi oficirji.

Sklepanje pogodb

za dobavo soli

SOLARNA »BAJO SEKULIČ« iz Ulicinja obvešča potrošnike, da bo sklepala pogodbe za dobavo soli v letu 1954 od dne 15. do 31. decembra v Ulicinju

POTROŠNIKI SO NAPROŠENI, DA PRAVOČASNO PRIJAVIJO SVOJE POTREBE GLEDE NA OMEJENO PROIZVODNJO IN PREDNOST POSAMEZNIH POTROŠNIKOV

NAROČNIKOM IN BRALCEM ČASOPISA

»KOMUNIST«

Obveščamo vse naročnike in bralce našega časopisa, da bo »KOMUNIST« leta 1954 izhajal redno vsak mesec.

Naročnino bodo sprejemali okrajni, mestni, občinski, tovarniški in drugi komiteji, kakor tudi knjigarne. Prav tako lahko list naročite neposredno sami. Cena posamezni številki v prednaročilu znaša 65 din, v prosti prodaji pa 80 din.

NAROČNINA ZA CELO LETO ZNAŠA 780 DIN, ZA POL LETA PA 390 DIN.

Opozorjamo komiteje, organizacije in ostale naročnike, da pravočasno naroče list, ker ne moremo naknadno dotiskavati časopisa.

Uprava »KOMUNISTA« prosi naročnike, da denar nakažejo za celo leto ali pol leta.

Naročnino je treba nakazati do 10. januarja 1954 na naslov:

IZDAVAČKO PREDUZEČE »KULTURA« — BEOGRAD, Dečanska 29, tek. rač. 102-T-77, z označbo za »Komunist«.

Knjigarnam je odobren običajen popust.

Uredništvo

5366

PRODAJA AVTOMOBILOV

Carinarica v Beogradu bo na javni dražbi dne 26. decembra 1953

prodala spodaj navedene rabljene osebne avtomobile — limuzine z naslednjimi izključnimi cenami:

»Mercedes«, štev. motorja 13632211491	2.268.000 din
»Fiat«, štev. motorja 101010150	1.774.080 »
»Fiat«, štev. motorja 56544-503410	1.432.320 »
»Fiat«, štev. motorja 280033	2.849.472 »
»Fiat«, štev. motorja 009936	1.500.000 »
»Opel-Kadet«, štev. motorja 38-11985	660.000 »

Avtomobile si lahko ogledate dne 25. decembra 1953 v garaži »Progres« v Ulici 29. novembra 99, prodaja pa bo v prostorih Carinarice v Beogradu v Ulici Cara Lazara št. 3/III.

Pravico sodelovanja na dražbi imajo državne ustanove, gospodarske in družbene organizacije.

Iz uprave carin FLRJ.

5367

Vabilo na naročbo

v letu 1954

Tedenski gospodarski list

»Ekonomska politika«

vabi vse svoje naročnike, ki jim naročnina poteče konec leta, da jo obnove.

Prav tako vabimo gospodarske organizacije, ustanove, svete prolzvalcev, upravne odbore in delavske svete podjetij, ekonomiste in druge, ki doslej niso bili naročeni, da si z naročbo zagotovijo redno prejetje lista.

»Ekonomska politika«

Izhaja vsak četrtek na 20 straneh.

Letna naročnina znaša 700 dinarjev, polletna 350 in tromesečna 180 dinarjev. Naročnino pošljite na tekoči račun:

NOVINSKO IZDAVAČKO PREDUZEČE »BORBA«
BEOGRAD — DEČANSKA 31

Št. 102-T-76 z označbo: »za Ekonomsku politiku«

5341

SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE »BETON« CELJE

sprejme v službo

več gradbenih inženirjev ali višjih gradbenih tehnikov

z večletno prakso. — Plača po tarifnem pravilniku. — Samsko ali družinsko stanovanje preskrbljeno. — Istočasno sprejemno

VERZIRANO STROJEPISKO

z znanjem stenografije. — Ponudbe pošliti na: SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE »BETON« — CELJE.

»SALONIT«

VRANJIC PRI SPLITU

PROIZVAJA:

priznane plošče za pokrivanje streh

najraznovrstnejših oblik: valovite, bombirane, ravne, po 480 din tm²,

kanalizacijske in dimovodne cevi,

dolžine 3200 mm, s svetlim premerom 50 do 200 mm, po 750 din tm²,

tlačne cevi,

dolžine 3200 mm, s svetlim premerom 50 do 200 mm, za tlak od 5 do 20 atmosfer (kolavdiran dvakratni delovni pritisk), po 1100 din tm².

KVALITETA IN CENE BREZ KONKURENCE!
CENEJŠE — BOLJŠE — TRPEŽNEJŠE
OD KATERIKOLI PODOBNIH IZDELKOV!

POGODBE ZA LETO 1954

BOMO SKLEPALI DO KONCA TEGA MESECA

2828

Sprejmemo inženirje in tehnike

(konstruktivce, traserje, hidrotehnike in arhitekta), ki imajo urejeno vojaško obveznost.

Zasluzek po tarifnem pravilniku. Ponudbe s kratkim opisom dosedanjega dela pošljite: Projektantsko preduzeče »PROJEKT« — Sarajevo, Ugao Maršala Tita i Vase Miskina.

5378

Oglašajte v

»Ljudski pravici - Borbi«!

DROBNI OGLASI

DELO DOBI

GOSPODINSKO POMOČNICO, samostojno, srednjih let, čisto, zdravo in pošteno, vajeno otrok (eden star 10 mesecev, drugi 7 let) in kuhe, iščeta zaposlena zakonca. Vprašati v upravi »Borbe« pod 1945

DELO IŠČE

PREVAJAM v nemščino, francoščino, angleščino, italijanščino, španščino, ruščino in portugalsščino in obratno v slovenščino, le pismeno. Naslov v upravi pod št. 1927.

JEZIKE (slovenski, nemški, angleški, francoski, latinski in starogrški), poučuje Lindič, Ljubljana, Trubarjeva cesta 42. 1938

SPREJMEM INSTRUKCIJE iz matematike, nemščine in angleščine za dijake niž. sred. šol na domu učena. Ponudbe v ogl. odd. pod »Vidokošolec« št. 1949.

STANOVANJA

OPREMLJENO SOBO dam v najem. Prodaj tudi 18 a zemlje. Topole št. 9 pri Mengšu. 1921

SOBO NA BOKALCIH all okoliščina upokojena zakonca. Ponudbe pošliti v ogl. oddel. lista pod št. 1922.

OPREMLJENO ALI PRAZNO SOBO išče samec. Plača po dogovoru. — Ponudbe pošliti na naslov: Kos Edo, Kolodvorska 22. 1930

KDOR POSODI 10.000 din za 4 mesece, dobi brezplačno 1 mesec opremljeno sobo s 3 ležišči v Opatiji. Ponudbe v upravo pod »Dobra garancija« št. 1939.

DVOSOBNO STANOVANJE v Rožni dolini Cesta VIII. št. 22, zamenjam za dvosobno s kabinetom. Ogled od 15. do 16. ure. Po možnosti bilzu mesta ali v centru. 1942

PRODAM

DVIGALO ZA AVTOMOBIL ter razne nadomestne dele za kolo prodam. Predmeti na ogled: Maribor, Tyrševa 20, visoko pritličje levo. 1924

POSESTVO, 10 ha, v bližini Maribora, prodaj za 1.000.000 din, ostalo preužitok; prodaj tudi enostanovanjsko hišo z vrtom v Mariboru, na Tezmem, za 450.000 din. — Sprajc Anton, Maribor, Sentiljska 29. 1925

OTROŠKO POSTELJICO ugodno prodam. Naslov v podružnici »Ljudske pravice-Borbe« v Celju št. 1928

BENCINSKI AGREGAT, mail, prenosljivi, 24 V, prodaj, Jakomin Milan, Ciglerjeva ul. 16, Ljubljana. 1931

IZID NATEČAJA

za idejni projekt reprezentančnega hotela v Skoplju

Na predlog ocenjevalne komisije je bila prva nagrada v znesku 400.000 din podeljena za delo pod šifro »Hot«, čigar avtor je ing. arh. Slavko Levi iz Zagreba.

Zapisnik ocenjevalne komisije prejmejo republiška društva arhitektov in udeleženci natečaja.

Dela bodo razstavljena na tehnični fakulteti v Skoplju do 20. decembra 1953.

LJUDSKI ODBOR MESTA SKOPLJE

5373

INDUSTRIJA STEKLA, PANČEVO

OBVEŠČA VSE ZAINTERESIRANE, DA BO

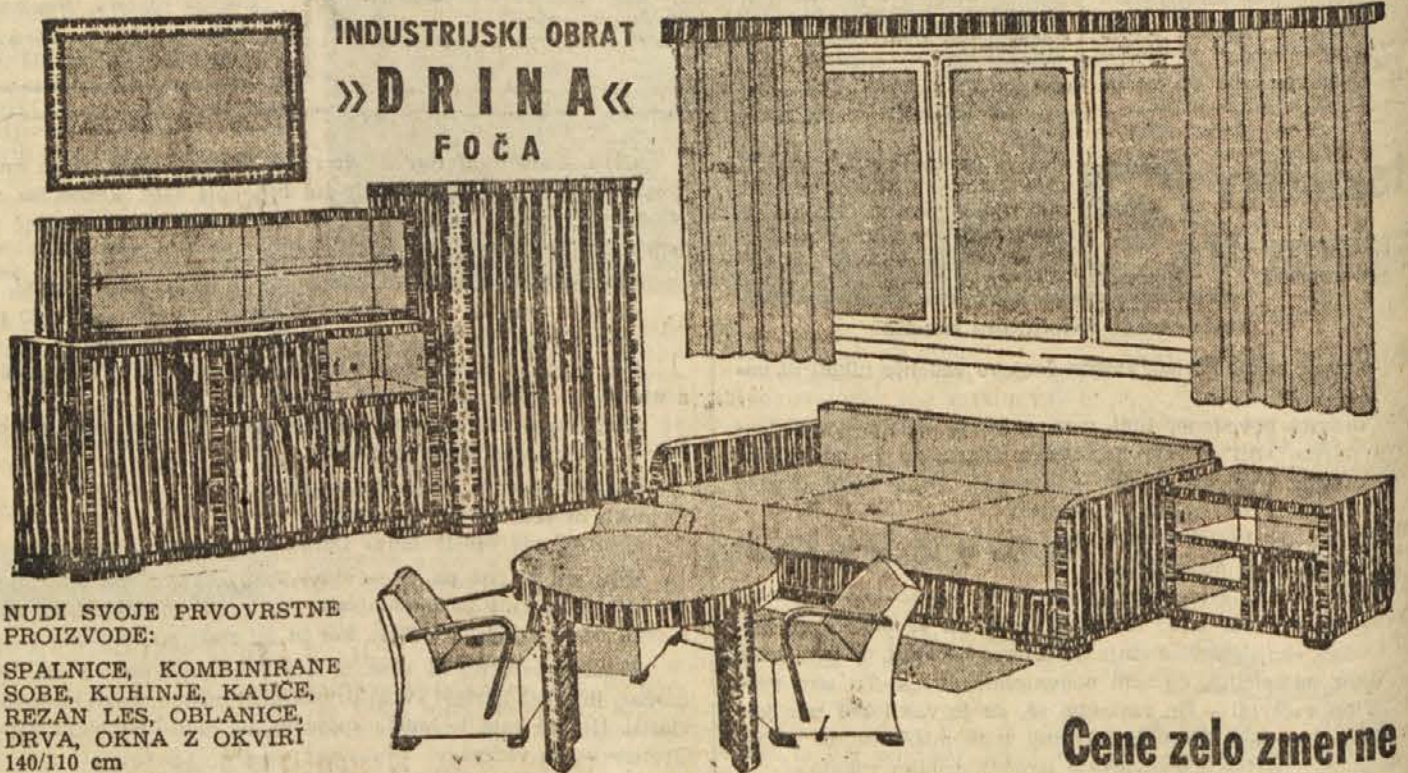
sklepala pogodbe za leto 1954

za lito okensko in armirano steklo ter ampule

v času od 20. do 25. decembra 1953

V PROSTORIH PODJETJA.

5390

NUDI SVOJE PRVOVRSTNE PROIZVODE:

SPALNICE, KOMBINIRANE SOBE, KUHINJE, KAUCJE, REZAN LES, OBLANICE, DRVA, OKNA Z OKVIRI 140/110 cm

Izdelujemo po želji potrošnikov vse vrste pohištva!

NA SKLADIŠČU IMAMO VELIKE KOLIČINE LESNE GALANTERIJ, KAKOR: DESKE ZA MESO, VALJARJE ZA TESTO, ROČAJE ZA METLE RAZNIH DIMENZIJ, GAJBE ZA SADJE, STOJEČE OBESALNIKE, LESENE PREDPRAŽNIKE, OTROSKE IGRACE IN RAZNO GRADBENO OKOVJE IN ORODJE!

Trgovska podjetja, zahtevajte ponudbe! — Potrošniki, prepričajte se o naši kvaliteti!

5908